

6=105

BK1
S75

Opium

Wick
J. J.

Apud. 142.551

DE

ODRYSARUM IMPERIO

COMMENTATIO.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑΑ
 ΑΛΕΥΡΩΤΟΥ
 ΑΥΕΩΝ ΑΡΙΘ. _____
 SCHIRSIT

ED. GUIL. SIEVERS,

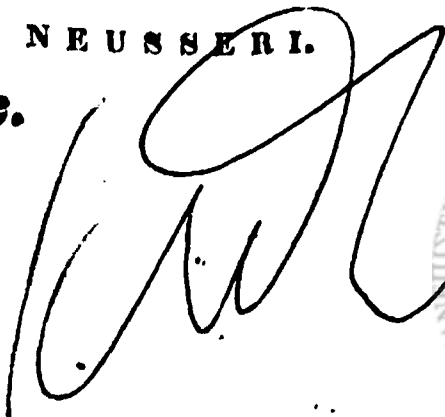
PHIL. DR.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
 ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΥ ΚΟΥΡΙΑΑ

BONNAE,

TYPIS PETRI NEUSSERI.

1842.

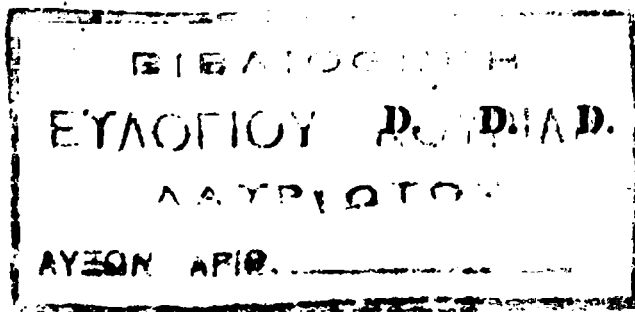

VIRO DOCTISSIMO

G. R. SIEVERS,

**PHIL. DRI. PRAECEPTORI IOHANNI HAMBURGENSIS
PUBLICO ORDINARIO,**

PATRUELI DILECTISSIMO

HASCE STUDIORUM PRIMITIAS

A U C T O R.

Ineunte bello Peloponnesiaco potentissimum in Thracia invenimus imperium, quod eo magis animos nostros in se convertit, quo occultius et ortum est et adolevit. Nam quum, in multas gentes divisi, infirmi semper fuerant Thracces atque invalidi¹⁾, subito prope omnes coniunctos nomenque imperii, cui subiecti erant, etiam ultra Thraciae fines notescere, quin ipsis Graecis metum iniicere videmus. Foedere enim cum Atheniensibus icto, qui tunc Graeciae principatum tenebant, non ultimas in ipsis Graccorum rebus agebant partes, neque multum afuerunt, quin totum illud bellum alio converterent.

Erat illud Odrysarum imperium, quod tantam, sive ambitum spectes, sive internas eius opes, sibi comparavit potentiam, quantae²⁾ inter Jonium sinum et Euxinum Pontum eodem tempore exstitit nullum.

Dignum igitur est, in quod accuratius, quam adhuc factum est, inquiratur. Sed tantis res obstructa est difficultatibus, ut caussam, cur hucusque neglecta paene iaceat, facile perspexeris. Est quidem, qui res gestas Odrysarum memoriae mandavit, Thucydides, idem ille, qui in toto paene opere talis existit, ut vix, quae de iisdem rebus alii scripserunt, desideremus: at hac in parte quum in universum paullo brevior est simulque obscurior, tum vero, quomodo ortum sit imperium illud, silentio praetermittit; neque est qui eum suppleat.

---

1) Herod. V, 3.

2) Thuc. II, 97:

Quare quaerentibus nobis, quacnam sint primae eius origines et unde repetendae, nihil reliquum est, nisi ut quae de priore Thracum conditione accepimus perlustremus et, si quæ ibi vestigia reperierimus, ea persequamur.

Atque hanc viam ingressi statim Persarum in Thraciam eas offendimus expeditiones, quae ad praeparandam illam omnium rerum commutationem sine dubio plurimum interfuerunt, praesertim Scythicam Darii³⁾. Scythis enim bellum illaturus quum totam Thraciae orientalem oram peragrabat, tum Odrysas quoque ipsos attigit in eorumque finibus lapidum acervum monumenti instar posuit⁴⁾. Atqui non solum attigit huius tractus gentes, verum institutis ubique hyparchis⁵⁾ in ditionem quoque redegit, ita ut omnes iam, quae inde ab Hebri ostiis⁶⁾ et Bosporo Thracio⁷⁾ usque ad Istri ostia⁸⁾ incolabant, gentes⁹⁾ eius imperio tenerentur. Sed non diu servitutis iugum

3) Quae expeditio suscepta est inter Olymp. LXIV, qua in-
eunte regum adeptus est Darius, quartumque annum
Olymp. LXIX, quo bellum Naxium exarsit; accuratius
nihil afferri potest, inspiciat. Clintonus Fasti Hellen. ed.
Krüger pag. 325, 326 (p. 313, 314).

4) Herod. IV, 92.

5) Id. VII, 59. 106 . . . ὅσους κατέστησεν αὐτὸς (Xerxes)
ἢ Δαρεῖτος, ὑπάρχους· κατέστασαν γὰρ εἰς πρότερον
ταύτης τῆς ἐλάσιος (Xerxis scil.) ὑπαρχοὶ ἐν τῇ Θρηῦξῃ
καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου πανταχῆ.

6) Dorisci enim praesidium reliquerat Darius Id. VII, 59.

7) Id. IV, 85. 89.

8) Id. IV, 89.

9) Graecas autem urbes a Dario iam subactas esse, quamquam
id de Dorisco constat, de Sesto probabile est (IV, 143),
persuadere mihi non possum. Megabazus enim a Dario
Thraciae subigendae causa in Europa relictus (IV, 143.
V, 2): Ἑλλησποντίων πρώτους subegit Perinthios ὃ βου-
λομένους ὑπηκόους εἶναι Δαρεῖτον; Otanes deinde,
qui illi successit (V, 23), Byzantium cepit (V, 26), neque usquam
eas defecisse et ab his altera vice in ditionem redactas esse
legimus.

sustinuerunt; an vero continuo post infelicem Scythicae expeditionis eventum in libertatem sese vindicaverint, incertum est. Id autem pro certo iam affirmarim, tractum illum inde ab eo tempore, quo Scythae ulciscendi cupidine ducti in Thraciam invaserunt¹⁰⁾ et ad Chersonesum usque pervenerunt¹¹⁾, totum in libertatem restitutum esse: Quod factum est anno Olymp. LXXI primo, ante Chr. nat. 496, tribus annis ante quam Persae ora Ionica subacta Hellesponto imminerent, Miltiademque ut e Chersoneso in patriam urbem rediret permoverent¹²⁾.

Possit iam aliquis conicere, Odrysas, utpote qui omnium, quibus Persae imperitabant, longissime a mari remoti fuerint, ceteris in eiciendis Persarum praesidiis auctores factos esse ac principes; fuit fortasse Teres, quem primum ἐν κρείττει Ὀδρυσῶν βασιλείᾳ dicit Thucydides¹³⁾, dux cohortis cuiusdam in expeditione Scythica, ita ut iam auctoritate quadam maiore inter suos floreret: aetas certe eius vix huic Mannertii¹⁴⁾ sententiae repugnat, quam usque ad nonagesimum secundum annum produxisse

---

10) Nieubrius: Untersuchungen über die Geschichte der Scythen, Geten und Sarmaten (kleine Schriften pag. 372) in enumerandis quae de Scytharum historia tradita sunt hanc eorum invasionem cur non annotet, nescio.

11) Herod. VI, 40. Hecataeus fr. 140 ed. Klausen Berol. 1831 Boryzam, prope Byzantium sitam, *Περσικὴν* dicit urbem; sed quoniam tempore itinera sua confecit, accurate explorare nequimus. Klausen quidem pag. 8 in pacis annos bello Naxio antecedentes illa retulit; at ut Herodoti (V, 27) verbis utar: χρόνον οὐ πολλὸν ἀνεσις κακῶν ἦν; Klausen autem, quamquam modo, quae annotatione tertia diximus concessit, bellum Scythicum in Olymp. LXVI. refert, pacis tempus duodecim annorum statuit.

12) Herod. VI, 40.

13) Thuoyd. II, 29.

14) Mannert Geographie der Griechen und Römer. Tom. VII, pag. 45.

dicitur¹⁵⁾; neque peregrinos instituendi mos apud Persas non obtinuisse videtur, id quod Alexandri Macedonis vīta¹⁶⁾ satis docetur. Facilius denique semel subactos alienum imperium sustinuisse Thraces, consentaneum est.

Verum licet omnia, quae modo attulimus, coniecturas inanes aliquis iudicet easque reiiciat, id tamen concedat necesse est, ex bellicis illis turbis magnam omnium rerum commutationem ortam esse, memor Atheniensium, qui devictis demum iisdem Persis ad eam potentiam pervenerunt, quam sine illis fortasse numquam adepti essent. Facilius igitur talibus in turbis, quam diuturna pace, ambitiosus quisque et ingeniosus auctoritatem quandam sibi comparare potuit; praesertim quum validissimarum quarundam gentium, inter quas Herodotus solos **Getas** commemorat¹⁷⁾, vires fractae, aliarum certe minutae essent. Atque quas Darius attigit gentes, eas prope omnes a Tere illo, conditore imperii, subactas esse, infra ostendere conabimur.

Iam quaeritur, an tempus, quo prima imperii fundamenta iecerit Teres, arctioribus finibus describi possit. Qua quidem in re, dummodo tempus, quo iter Thracium confecit, compertum haberemus, dux nobis exsisteret **Herodotus**. Cui quum minime ignotum fuisse **Odrysarum** imperium, duo operis eius loci¹⁸⁾ luculenter demonstrant: idem, ubi mores **Thracum** describit¹⁹⁾, eos, quamquam

---

15) Theopomp. apud Lucian. Macrob. 10.

16) Herod. VIII, 136.

17) Herod. IV, 93 *οἱ δὲ Γέται πρὸς ἀγνωμοσύνην τραπόμενοι αὐτίκα ἐδουλώθησαν, Θρηῶνων ἐόντες ἀνδρειότατοι . . .*

18) IV, 80: limes imperii Ister dicitur fluvius; VII, 137. coll. cum Thuc. II, 67.

19) Herod. V, 3, quem totum passum ad mythicos Thraces refert Wachsmuthius: *Hellenische Alterthumskunde* Tom. I, Pars 1, pag. 35. Niebuhrius contra l. c. pag. 357, quod Thraces maximum post Indos dicit populum Herodotus, ex errore eius de Istri cursu repetendam censet.

inaximum post Indos populum, quum neque unius parent imperio, neque unum et idem omnes sentiant, invalidos esse dicit atque infirmos. Quos quidem locos diversis temporibus scriptos esse, non est quin intelligat. Quum autem maxime probabile sit, quae de populi cuiusdam moribus institutisque allaturus esset, ea confecto itinere statim conscripsisse Herodotum, reliquum esset, ut tempus, quo Thraciam peragraverit, definiremus. Nam in Thracia eum fuisse, sola accurata gentium, quas Xerxes in itinere attigerit, descriptione comprobatur²⁰⁾; sed vel ab ipsis Odrysarum sedibus non longe abfuit; Teari enim fluvii, qui tandem in Hebrum incidat, cui Arda²¹⁾ quoque aquas miscet, accolae testes assert²²⁾. Sed ut ceterorum, ita huius quoque, de quo agitur, itineris tempus accurate definiri vix potest; solum Aegyptium iter intra annos 454 et 444 susceptum esse, sagacissime demonstravit Dahlmannus²³⁾; ex Aegypto autem, quum quod Aegyptii contenderunt, deum antiquissimum esse Herculem eumque diversum a minore illo, quem herois cultu Graeci venerabantur, accuratius explorare cuperet, Tyrum se contulit²⁴⁾. Tum postquam quae ibi viderit enarravit, ita pergit: ἀπικόμηγν δὲ καὶ εἰς Θάσον (aliam cultus illius sedem): quae verba si cum iis, quae antecedunt, ita coniungis, ut iter Thasium eodem consilio, quo Tyrium ab Herodoto factum esse statuas, efficitur, ut Aegypto demum peragrata i. e. post annum 444 in Tha-

20) VII, 108—114 vid. Dahlmannum: Herodot aus seinem Buche sein Leben pag. 127. Heise: Quaestiones Herodoticae. Berol. 1827. pag. 127.

21) Quod flumen ab Artisco Herodoti IV, 92, qui per Odrysarum fines fluat, diversum non esse, infra videbimus.

22) Ὁ δὲ Τεαρος λέγεται ὑπὸ τῶν περιολκῶν: IV, 90.

23) Dahlm. l. c. pag. 68.

24) Herod. II, 43. 44. καὶ θέλων δὲ τούτων πέρα σαφές τε εἶδέναι ἐπλευσα καὶ εἰς Τύρον.

sum insulam pervenerit. Atque id quum totus loci nostri sensus, tum singula quoque postulant. Etenim duo illa καὶ (ἐπλευσα καὶ ἐς Τύρον - ἀπιζόμενῃ δὲ καὶ ἐς Θάσον) sibi respondent, et cetera, quae inter haec duo inveniuntur non pauca vocabula καὶ, coniungendi tantum caussa adhibita sunt; ἀπιζόμενῃ deinde propterea tantum appositum esse apparet, quod verbum ἐπλευσα longius remotum erat, quam quod quae sequuntur regere posset.

Thasum igitur confecto demum Aegyptio itinere adiit Herodotus; sed inde non statim efficitur, ut etiam in Thraciam tum demum pervenerit. Bis enim et ex ea ipsa caussa, quam modo attulimus, altera vice, in Thasum provenisse statui potest; ita ut non ex tempore, quo Thraciam peragravit, primas Odrysarum imperii origines, sed potius iter illud ex his ipsis Odrysarum originibus constitui posse appareat.

Fieri enim nullo modo potest, ut usque ad annum circiter 450 tam invalidi fuerint Thraces, quales Herodotus nobis depingit. Octoginta circiter annos eo tempore natus putandus est Teres; quomodo autem, quod per tot annos non valuit, senex imperii fines propagavit? Quomodo deinde congruit hoc apophthegmati illius²⁵⁾, quod strenuissimum ac bellicosissimum virum nobis ante oculos ponit? Dicebat enim Teres, se cum a militia vacaret nihil meliorem sibi suis equilonibus videri. Verum etiam quo tempore Herodotus Thraciam peragravit, orientis imperii vestigia invenisse videtur. Fortasse iam tum Odrysas omnes, quorum parti antea imperitaverat, imperio suo coniunxerat Teres iisque adiecerat ceteras gentes, quae inter Haemum montem et Rhodopen incolebant, fortasse iam tum in Thynos bellum paravit. Nam dicit quidem Herodotus, Thraces infirmos esse atque invalidos, sed tam vivide sollicitudinem suam pingit²⁶⁾, ne, si

25) Plutarch. Tom. II. Francof. 1620. pag. 174.

26) Vide similem sententiam apud Tacit. Agric. c. 12. Nec

quando unius imperio pareant, aut unum certe et idem omnes sentiant, tales evadant, quibus resisti omnino non possit; tamque supplex deos quasi implorat, ne τοῦτο illis ἀπορον et ἀμήχανον quondam contingat: ut iam tum in eo fuisse videantur Thraces, ut magnam illam potentiam sibi compararent.

Sed pauca tantum de ipso Tere nobis servata sunt indicia, quae tamen id efficiunt, ut, quod supra diximus, quas ille gentes in ditionem redegerit, conicere liceat. Fuerunt hi primum Odrysae, quibus omnibus antea non imperitaverat. Ante enim ipsius Teris regnum Thraces regibus nomine dignis usos non esse, satis certo demonstrari potest. Quin posterioribus quoque temporibus non paucas ἀβασιλεύτους reperimus gentes; quibuscum enim arma conferebat Alcibiades 27), quaeque Olynthiorum, quum summum potentiae fastigium ascendissent, amicitiam petebant 28), disertis verbis ἀβασίλευτοι dicuntur; aliae porro, quae Clearchum 29) et Seuthen 30) impugnabant, quum nusquam regis mentio fiat et tamen singulae res multae recenscantur, et ipsae iis caruisse videntur; Dolonci, parvulae Chersonesi incolae, plures habebant reges 31) vel potius dynastas, ut eos paullo post vocat Herodotus 32). Tales igitur dynastas aliarum quoque

---

aliud adversus validissimas gentes pro nobis utilius, quam quod in commune non consulunt.

27) Plut. Alcib. c. 36 καὶ ξυναγαγὼν ξένους ἐπολέμει τοῖς ἀβασιλεύτοις Θραξί.

28) Xen. Hell. V, 2, 17 γέγονες αὐτοῖς εἰσὶν Θραξίαι οἱ ἀβασίλευτοι.

29) Diodor. XIV, 12. Xen. Anabas. I, 3, 4. II, 6 seqq. Polytaen II, 2, 6. 8. 10.

30) Xen. Anab. VII.

31) Herodot. VI, 34 οἱ Δόλογχοι... ἐς Δελφῶν ἐπεμψαν τοὺς βασιλέας.

32) Id. VI, 39 οἱ δυναστεύοντες cf. Polyb. IV, 45 τὸ πλῆθος τῶν δυναστῶν.

gentium reges, quos affert Herodotus 33), fuisse suspicor; tales ipsas illas *αβασιλεύτους* habuisse statuerim 34); tales erant Diorum reges; nam quum partem eorum ultro, alios praemio conductos Sitalcen sequi videamus 35), non uni omnes subiectos fuisse patet. Herodotus quoque, de Thracum imbecillitate locutus, ubi addit 36): *εἰ δὲ ὑπ' ἐνὸς ἄρχοιτο (τὸ Θρηζίων ἔθνος) ἢ φρονέοι κατὰ τούτῳ, verbis ἢ φρ. κ. τ.* ad gentes potius Thracum, talibus dynastis, quorum auctoritas non multum valebat, subiectas, quam ad reges, quorum potentia nullis finibus fuerit circumscripta lateque pertinuerit, videtur respexisse. Atque eodem modo constitutam regiam potestatem apud alios quoque barbaros populos multos invenimus.

Talibus igitur regibus quum Odrysas quoque antea usos esse veri sit simile, in multas partes divisos: has primum omnes coniunxit Teres sibi que subiecit, ita ut *πρῶτος ἐν κράτει Ὀδρυσῶν βασιλεύς* existeret 37). His deinde adiecit, qui una cum Odrysis inter Haemum montem et Rhodopen incolebant 38) usque ad Ponti oram.

---

33) Herod. V, 7.

34) Alcibiadis enim, Scuthis et Clearchi Thraces ab iis, quibus Polybius l. c. *πλήθος δυναστῶν* tribuit, vix arbitror diversos esse.

35) Thuc. II, 98.

36) Herod. V, 3.

37) Thuc. II, 29. Hoc igitur significat *ἐν κράτει βασιλεύς*; minus accurate Gailius (*Mémoire sur Sitalcès, sur la Thrace Odrysiennne* cet. In: *le Philologue* Paris 1818. Tom. III, p. 388 seqq), qui tamen id vidit, regibus iam antea usos esse Odrysas, Teren autem „le premier roi puissant,“ „le premier qui fit respecter sa puissance“ evasisse. Negat Gailius, Teren dici posse conditorem imperii, quamquam quum priores reges nomine vix digni essent, verborum id est certamen.

38) Quos nominibus omissis ita coniungit Thucydides II, 95: *ἀρσισησιν οὖν (ὁ Σιτάλης) ἐκ τῶν Ὀδρυσῶν ὑρωόμενος τοῦς*

Commemorata enim invenimus expeditionem quandam, quam in Thynos suscepit; quae gens, trans Hebrum hand procul a Byzantio usque ad Pontum habitans³⁹⁾, magna cum nocturno impetu clade affecisse impedimentisque privasse dicitur⁴⁰⁾. Praeter hos Getas quoque subegisse videtur Teres, quippe qui cum rege Scytharum, ad quos Getarum gens quasi pons erat, Ariapithe ratione quadam coniunctus erat; eius enim filia Ariapithis erat uxor. Possit quidem etiam a filio Teris, Sitalce, illi in matrimonium data, Getaeque igitur ab hoc demum imperio Odrysarum subiecti esse: at Ariapithis uxorem Teris dicit filiam Herodotus⁴¹⁾, non Sitalcis sororem, id quod minime praetereundum censebunt mecum, qui singularem Herodoti diligentiam secum reputaverint; praesertim quum paullo post, ubi de Sitalcis fratre agit, qui ad Scythas confugerat, discrete dicat: ἦν γὰρ παρὰ τῷ Ὀκταμασάδῃ ἀδελφεὸς Σιτάλκεω πατρὸς, quem quidem post patris demum obitum, Sitalcis fortasse in regno sibi parando aemulum, profugisse, veri est simile⁴²⁾. Post obitum enim Ariapithis⁴³⁾, qui praeter Teris illam filiam indigenam quoque et civem Istriam duxerat, atque ex illa quidem, nomine Opeca, Oricum, ex hac Scylen procreaverat, Scyles rex factus est. Qui a matre Graeco more institutus eo usque pa-

---

ἐπὶ τοῦ Αἴμου τε ὄρους καὶ τῆς Ροδόλης Θρηάκας, ὅσων ἤσχε μέχρι θαλάσσης ἐς Εὐξείνῳν τε πόντον κ. τ. λ.

39) Xenoph. Anab. VII, 2, 17. 22. 5, 1. 12.

40) Xenoph. Anab. VII, 2, 22.

41) γεγονότα ἐκ τῆς Τήρειω θυγατρὸς. IV, 80.

42) Scyles enim, Sitalcis amicus, quum fratris esset aemulus, facile aliquis de fratre illo Sitalcis, Octamasadis amico, idem statuere possit, praesertim quum satis magni illum momenti aestimarit Sitalces, quem cum Seyle commutaret.

43) Inspicias Herodot. IV, 78—80. etiam de iis, quae sequuntur. Vide etiam Brandstaetterum: Seythien. Regiomonti 1837. pag. 95.

trios Scytharum mores negligebat, ut vel Bacchi mysteriis initiaretur. Quo cognito regnum ei ademerunt Scythae, fratrique ex Teris filia, Octamasadi, commiserunt. Factum id est rege Odrysarum Sitalce; ad eum enim confugit Scyles ille, regno eiectus, in eumque bellum parabat Octamasades. Iam quamquam, neque quo anno fratrem eiecerit Octamasades, neque quo patri successerit Sitalces, traditum accepimus: nemo tamen Sitalcen viginti circiter annos ante belli Peloponnesiaci initium regnum suscepisse statuerit, ita ut ipsa quoque Octamasadis aetas Teren eum fuisse significet, qui Ariapithi filiam suam collocavit; provector enim aetate fuit Octamasades, quam quem post initum demum a Sitalce regnum natum esse statuamus.

Ex tali autem coniunctione, quum de barbaris gentibus agatur, mihi quidem certissime effici videtur, ut Teris iam regnum Scythis fuerit finitimum, i. e. ut Getas ipse iam in ditionem redegerit.

Sin vero et Getas et Thynos, quorum illi omnium maxime boream, hi austrum versus incolebant, subegit Teres, ab eodem etiam quae interiacent regiones subactas esse, probabile fit. Atque ita Odrysis omnibus inter se coniunctis, subactis qui inter Haemum montem et Rhodopen incolebant, subactis Getis, Thynis, iisque omnibus qui inter hos et illos habitabant, recte dicere potuit Thucydides 44), Teren primum magnum quod maximam Thraciae partem amplectebatur imperium Odrysis cemparasse.

Teri igitur successit Sitalces filius; sed sicut hoc 45),

---

44) Thuc. II, 29. Ὁ δὲ Τήρης οὗτος ὁ Σιτάλκων πατὴρ πρῶτος Ὀδρύσαις τὴν μεγάλην βασιλείαν ἐπέπλεον τῆς ἄλλης Θράκης ἐποίησεν.

45) Cary (histoire des rois de Thrace et de ceux du Bospore Cimmérien pag. 4) anno Olympiadis LXXXVIII, 1. Sitalcen regem factum esse dicit, Gailius eum non amplius

quonam tempore factum sit, ignotum est, ita neque, quo ordine disponendae sint res eius gestae, explorari potest. Quatuor omnino eius commemorantur expeditiones, Scythica, Paeonica, Chalcidica et Triballica. Ex his Chalcidica et Triballica a Thucydide sunt definitae; Paeonicam ante Chalcidicam dicit susceptam; Scythicae ne mentionem quidem iniicit. Iam licet fieri possit, ut haec etiam posterior fuerit Chalcidica, tamen quum res Scythicas modo attigerimus, hanc primo loco tractabimus. —

Diximus, Octamasaden fratris ad Sitaleen fuga cognita, bellum in Thraeces parasse. Quum vero ad Istrum fluvium ei obviam fieret Sitalees: ea conditione uterque sino dimicatione discessit, ut alter alteri quem haberet fratrem dederet; ex quibus Scytha fratrem sibi traditum statim obruncavit, Sitalees secum abduxit⁴⁶).

Quasnam autem gentes, ubi ad fines propagandos pro-

octo annos regnasse (l. c. pag. 356). Illud falsum esse, per se patet, quum anno Olymp. LXXXVII, 2. societatem cum Atheniensibus inierit; hoc probari nullo modo potest et per se veri simile non est, quum Paeonica expeditio quin societati illi antecesserit, dubium vix sit; sin vero incidit, quod mox videbimus, in unum Olymp. LXXXV, 3. certe non minus tredecim regnavit annos; mortuus enim est anno Olymp. LXXXVIII, 4. Laudes autem, quibuscum Sitaleen suum extollit Guilius, ridiculae prope sunt; nam neque verum est quod „il avait hérité un empire de médiocre étendue,“ neque fons ei debebat esse Diodorus, qui Thucydidem secutus, quae apud eum invenerat, omnia in maius extollit vid. annotationem 77.

46) Sitalees igitur, nisi quis hunc a Sparadoco, Seuthis patre (Thuc. II, 101) non diversum esse iudicat, duobus usus est fratribus, atque ab his fortasse descendunt Maesades eiusque filius Seuthes qui Teris *διόγοροι* dicuntur (Xen. Anab. VII, 2; 22. cfr. ibid. §. 31, c. 3, 39) aliique, quorum nomina Teres, Sitalees (vid. Philippi ad Athenienses epistolam Demosth. p. 161) ad illum et Sitaleen nos relegant.

cessit, imperio adiecerit Sitalces, si discesseris a Pæonibus, aequè obscurum est; quaerentibusque nobis nihil reliquum est, nisi ut circumspiciamus, an forte, ubi singularum gentium sedes describunt, inter se discrepent Thucydides et Herodotus, et si quae inquirendo effecerimus, ea inter se coniungamus atque ex mutatis earum sedibus, quorsum arma sua converterint Odrysae, concludamus; quamquam si quae reperierimus, haec tamen eodem iure ad Teren quoque possint referri. Verum ne proficimus quidem multum, neque hac ratione: Herodotus enim eas paene solas gentes assert, quarum in fines pervenerint Persae; Thucydides contra imperii Odrysarum ambitum universum, non singulas quas amplexum sit gentes describit. Casu tantum praeter eas, quibus ad constituendos imperii fines utebatur, alias quoque nonnullas adiecit, quarum tamen paucas tantum apud Herodotum quoque invenimus. Inter quas sunt Dersaei et Odomanti, quorum illi Herodoti quidem aetate ab occidentali Nesti amnis ripa solis Sapaeis erant disincti, hi in australi Pangaei montis fastigio sederunt: id quod infra, ubi de imperii ambitu disseremus, ostendemus. Thucydides autem plane alias illis tribuit sedes: in planitie scilicet ad Strymonis fluvii orientalem ripam consederant et una cum iis Panaci et Droï. Iam vero fines Edonorum, quorum partem fuisse Panacos, forsàn etiam Droos, infra videbimus, Herodoti aetate multo latius patuisse, atque, solis Pieribus interruptos, iuxta mare usque ad Dersacos illos procurrisse, ibidem demonstrabimus. Post Herodotum autem nemo, quantum ego scio, tam remotos a Strymone cognitos habet Edonos. Ipse Thucydides nullos, nisi qui Strymonem accolunt, commemorat. Quid igitur probabilius, quam commutationem illam sedium cum crescente Odrysarum imperio quodam modo cohaerere? Itaque vestigium saltem invenimus, Odrysas, profectos quidem ab orientabilibus imperii partibus, totum usque ad Abderam maritimum tractum subegisse; illi igitur Dersaeis, imperium

suam abnuentibus, causae fuerunt, ut vetustas sedes relinquerent. Quibus irruentibus excitati, Odomanti quoque ad Strymonem, quem quondam⁴⁷⁾ traiecerant, redierunt et una cum Dersacis, Drois et Panacis Paeonicis gentibus auctores facti sunt, ut ad fratres, qui ad Axii fluminis ripam incolebant, transmigrarent urbemque Doberum conderent⁴⁸⁾. Edonorum igitur vires ab Odrysis fractae aut saltem deminutae sunt. Itaque hac in re causam positam esse suspiceris, quod Edonos tam facili negotio ab Atheniensibus victos reperimus. Nam quum antea in eorum fines colonias⁴⁹⁾ deducturi essent, tam Aristagoram quam Athenienses ab iis magna clade affectos esse, notum est. Anno⁵⁰⁾ autem 437 res Atheniensibus duce Hagnone melius cessit, contigitque illis, ut urbem Amphipolin conderent. Atque hinc iam de tempore, quo ad Abderam usque progressi sint Odrysaee, chronologicum momentum repetendum esse censeas. Sed cave ne Edonorum illa ad Amphipolin clades ad Paeonicam potius Sitalcis expeditionem retuleris. Quae fortasse in omnes occidentalis Thraciae gentes suscepta erat, ita ut tum Treres quoque et Tilataeos subigeret. Dubium certe non est, quin etiam ultra Agrianes, Lacacos aliasque Paeonicas gentes, quas in ditionem accepit, progres-

---

47) Vid. Parthen. Erot. c. 6.

48) Postea enim non amplius in Pangaeo monte commemorantur Doberes et Paecoplae nomenque ipsum urbis coniecturam nostram affirmat. Eurip. Rhes. 409. *ὄτ' ἀναγιγνώσκοντες τὴν Παναγιάντην* indicare videtur, Paeones in Pangaeo monte eo quoque tempore sedisse, quo acta est fabula illa. Vide alteram disputationem. Poetae autem hac in re vix multum tribuendum.

49) Atheniensium ad Amphipolin (vid. Thuc. I, 100. IV, 102. Diodor. XI, 70. XII, 68. Paus. I, 29. Gallium l. c. pag. 349) et ad Datum clades eadem est. Vide Clintonum l. c. pag. 261. Wesselingius ad Herodot. IX, 75. fallitur.

50) Ex Clintoni rationibus, quem vide ad annos 497. 465. 437.

sus sit et Strymonem fluvium traiecerit; in Cercine enim monte, quem intra Axium fluvium et Strymonem situm esse ex Thucydidis⁵¹⁾ narratione apparet, ipse succisa materie viam munierat, qua postea Doberum usque pervenisse videtur; huius autem regionis Thracum gentes eum non subegisse, ipse dicit Thucydides⁵²⁾. Ad hanc igitur potius Paeonicam expeditionem Edonorum illam cladem retuleris. Nam quum nihil impediatur, quin statuamus, gentes illas iam tum sedes suas mutasse, revera iterum satis prope ad illos accedebant Odrysae. Atque etiam quum postea his in regionibus versarentur, Strymonis accolæ⁵³⁾, ne sibi quoque bellum inferrent, magnopere timebant. Possit igitur factum esse, ut Athenienses, Edonorum oculis in imminentes Odrysas conversis, occasione oblata uterentur, atque quam iam dudum affectarant regionem, ea nunc potirentur. Nam prorsus infirmos eos neque tum fuisse, inde patet, quod Thucydides, ubi Myrcinum a Brasida occupatam esse tradit⁵⁴⁾, causam eius rei afferre necessarium iudicat; quæ quidem causa posita erat in turbis civilibus, quibus distinebantur Edoni.

Sed quocumque modo res sese habeat, id constat, ante annum 429 Paeonicas illas gentes subactas esse; eum enim in annum gravissima Sitalcis expeditio incidit, quaeque omnium Graecorum animos in eum convertebat, de qua verba faciens Thucydides, Paeonicam illam πρότερον susceptam esse dicit⁵⁵⁾. Qua autem de causa illam in Perdiccam, Macedonum regem, et Chalcidenses expeditionem suscepit, paucis iam exponemus.

---

51) Thuc. II, 28.

52) Id. ibid. πολλοὶ γὰρ τῶν αὐτονόμων Θρακῶν (huius regionis) ἤζολούθουν.

53) Id. II, 101.

54) Id. IV, 107.

55) Id. II, 98.

Desciverant 56) ab Atheniensibus, compulsi a Corinthiis et Perdicca, qui et ipse defectionem moliebatur, Potidaeatae, Chalcidenses et Bottiaci; ipse denique Perdiccas, iam dudum ira in Athenienses commotus, quippe qui cum fratre Philippo, regionis Axianae, et Derda, superioris Macedoniae rege, foedus inierant, arma sua cum illis coniunxit. Verum Atheniensibus magna classe Macedoniae petentibus, Therma occupata, obsessa Pydna, Philippo et Derda a superiore Macedonia invadentibus: coactus est Perdiccas, ut pacem ac societatem ab Atheniensibus peteret 57), quam quidem impetravit; urgebat enim necessitas 57), ut illo neglecto Potidaeatas, quibus auxilia miserant Corinthii, ad officium reducerent Athenienses. Nihilominus statim ad Chalcidensium partes rediit Perdiccas, tantoque cum successu Atheniensibus resistebat, ut, quum neque Potidaeae illis contingeret expugnatio, aliunde auxilium petere statuerent 58).

Quem ad finem Nymphodorum, Pythae filium, Abderitam, cuius filiam in matrimonium duxerat Sitalces, quem antea hostem iudicassent, hospitem publice fecerunt. Qui postquam Athenas pervenit, qua erat apud Sitalcen auctoritate, non modo eius ipsis conciliavit societatem, sed etiam, ut filius eius Sadoeus 59) civis Atheniensis fieret, perfecit. Sitalcei denique se persuasurum promisit, ut missis equitibus et peltastis bello Chalcidico finem imponeret. Eodem interveniente Nymphodoro, vel ipso fortasse Sitalce, Perdiccas quoque, qui ab Atheni-

---

56) De hac tota re vid. Thuc. I, 56—66.

57) Ita ξέρβασις ποιησάμενοι καὶ ξυμμαχίας ἀναγκάσασθαι solvendum iudicavi Thuc. I, 61.

58) Thuc. II, 29 βουλόμενοι σῆσαι τὰ ἐπὶ Θούκης χωρὰ καὶ Περδίκκων ξυτελεῖν αὐτῶν (τὸν Σιτάλκην).

59) Thuc. I. c. Aristoph. Acharn. v. 136—150: filius Sitalcis, quem Σάδοκον vocat Thucydides, apud Schol. Arist. I. c. v. 145, Σάδοκος vocatur.

ensibus iam bello premebatur, cum illis in gratiam rediit: ea lege, ut Perdiceas quidem Atheniensibus contra Chalcidenses auxilia mitteret, Athenienses illi Thermam redderent. Sitalees autem, ad quem statim post primam inter Athenienses et Perdiceam pacem confugisse videtur⁶⁰⁾ Philippus ille, Perdiceae frater, ut eius restituendi consilium omitteret, secretis tantum quibusdam conditionibus adduci se passus est; quas ipse Thucydides ignorasse videtur⁶¹⁾. Atque Perdiceas, quum a metu, ne Philippum reduceret Sitalees liberatus, atque totius iam Macedoniae dominus esset, confestim ad Potidæam Atheniensibus succurrit. Eodem modo Sitalees quoque, licet, quod dubium est, non statim auxilia miserit⁶²⁾, fidelem certe Atheniensibus se praeiuit socium. Nam quum Corinthii et Lacedaemonii proxima aestate legatos, quos ad regem Persarum mittere constituerant, cum quoque adire iussissent, eo quidem consilio, ut illum ab Atheniensibus abalienarent ad suamque ipsorum societatem traducerent, Atheniensium legati, qui forte⁶³⁾ apud eum degebant,

---

60) Thuc. II, 95: Degit apud Sitaleen, quo tempore foedus ictum est; icebatur autem illud post solis defectionem anno Olymp. LXXXVII, i. e. post diem III. m. Augusti a. 431. Inspicias Krügerum l. c. ad hunc annum.

61) Thuc. II, 95: ὑποσχόμενος - ἢ ὑπέδεξατο; id. c. 101 πρὸς τε τὸν Περδίκξαν λόγους ἐποιεῖτο, ὃν ἔρεξα ἐστρατεύσεν.

62) Verba quidem: παῦσαι αὐτὸν βοηθεῖν αὐτοῖς (Thuc. II, 67), in plerisque codd. absunt; sed quum Thucydides Sitaleen se copias missurum, Aristophanes contra eum copias se ipsum venturum esse promississe dicat: hoc fortasse illi priori addidit, copiasque igitur iam antea misit.

63) Gailius l. c. pag. 357, annotat. 1: παρὰ τὴν ἄνοιαν male dicit versum esse per „forte;“ indicare potius scriptorem, Athenienses ante Peloponnesios rem ad finem perduxisse; at Peloponnesii ne post Athenienses quidem ad finem pervenerunt; scribere igitur debebat: ante Peloponnesiorum ad-

ut nihil proficerent, facile impetrarunt; iidem deinde, iterum Nymphodoro⁶⁴⁾ interveniente, qui multum sane Atheniensium amicitiae tribuisse videtur, Sadoco persuaserunt, ut legatis illis Peloponnesiorum, quo minus patriae suae nocerent, impedimento esset eosque in itinere prope Bisanthen oppidum, quum navem ascendere vel-
lent, interciperet sibi que traderet. Factum est id exeunte aestate⁶⁵⁾, anno Olymp. LXXXVII, 3, anno Chr. 430. Mox Potidaeatae sese dediderunt⁶⁶⁾, Chalcidicum autem bellum ducebatur; quin etiam victi sunt Athenienses ab Olynthiis⁶⁷⁾ insequente aestate, et Perdiccas, rursus novas res molitus, Lacedaemoniis contra Acarnanes clam auxilia misit⁶⁸⁾; eodem modo, quum Philippus mortuus esset⁶⁹⁾, Sitalci fidem servavit⁷⁰⁾.

Sitalces igitur, tum ut a Perdicca quae sibi promiserat exprimeret, sive potius ut eius loco Amyntam, Philippi filium, regem Macedonum institueret, tum ipso fidem suam Atheniensibus praestiturus, copias undique colligit. Evocat primum, quibus ipse imperitabat: eos scilicet, qui inter Haemum montem et Rhodopen usque ad Euxinum Pontum et Hellespontum incolebant⁷¹⁾; Getas porro, Paeonicas gentes, Treres denique et Tilataeos; invitat⁷²⁾ deinde Thracum montanorum multos, qui

---

ventum; sed praepositione *παρὰ* significari, eos apud Sitalcen degisse, nemo non videt.

64) Herod. VII, 137. Thuc. II, 67.

65) Thuc. ibid. c. 68. sub finem.

66) Id. c. 70.

67) Id. c. 79.

68) Id. c. 80.

69) Paulo enim post filius eius Amyntas commemoratur II, 95.

70) Ibid. Ceterum de sequentibus consulas Thuc. II, 95—101. Diodor. XII, 50.

71) Propontidem his includi non erat, quod moneret Caesarius I. c. p. 369.

72) Caesarius I. c. p. 370. *ἀναστήσει* „il les fait lever;“ *παρὰκάλει*

suis legibus vivebant et plerique Rhodopen montem incolabant, nomine Dios, quorum quum pars ultro sequeretur, alios praemio conduxit. Quum autem omnia parata habebat, duce Hagnone Atheniensi⁷³⁾, iter ingressus est, atque relictis regni sui finibus eam sequebatur viam, quam ipse, quum Paeonibus bellum intulit, in monte Cercine munierat. Quo monte, qui fines Paeonum et Sintorum Maedorumque dividit, superato, Doberum pervenit, urbem Paemonicam. Hucusque copiae eius semper crescebant, nisi si qui morbo corripiebantur. Multi enim ex illis Thracibus, qui sui iuris erant⁷⁴⁾, praedandi cupidine ultro sese illi adianxerunt. Quare tota eius multitudo centum quinquaginta millia hominum confecisse dicitur; horum plerique pedites erant, inter quos bellicosissimi ensiferi Bii; cetera vero turba sola multitudine erat formidabilis; equitum, quorum numerus quinquaginta millia non excedebat, plurimos praebebant ipsi Odrysae, et post eos Getae, qui omnes sagittarii erant equites. Praeterea cum Atheniensibus quoque, quorum legatos apud illum invenimus, constituerat, ut cum classi et quam maximo exercitu adessent.

Doberum igitur postquam omnes, exceptis Atheniensibus, quos a mari illi obviam ire oportebat, convenerunt, in Philippi, quod prius fuerat, regnum irrupit Sitalces. Comprehendebat illud urbes Idomenen, Gortyniam, Atalanten, Europum, regionem igitur Axianam, quam Paeo-

---

„il les invita;“ illud de gentibus Sitalcis imperio subditis, hoc de liberis.

- 73) Hagnonem illum, Niciae filium, ab eo, qui Amphipolin condidit diversum non esse, recte ad h. l. annotavit Scholiasta.
- 74) Ex his ipsis Sintis et Maedis, quos Thraces esse docent Strabo VII, pag. 134. X, c. 2, pag. 341. XII, c. 3, pag. 28. VII, c. 5, pag. 105. 102. editio stereotypa; et Polyb. X, 41.

nibus eripuerant Macedones 75); an occidentem versus Deuriopum quoque continuerit, nescimus; Mygdoniam autem minus, quippe quam Chalcidensibus dederit Perdicas incolendam ante Philippi ad Sitalcen fugam 76). Urbium illarum Idomenen vi cepit Sitalces; Gortynia et Atalante ob amicitiam, quae illis cum Philippo et Amynta intercedebat, ultro ad eum transierunt; Europum autem expugnare non potuit. Hinc in eam regionem paullulum progressus, quae a Pella et Cyrrho ad dextram iacet, rursus Mygdoniam, Anthemuntem et Grestoniam diripiebat. Macedones autem, suppellectile aliisque rebus ex agris in castella, quae tum non multa habebant, congestis, ne conabantur quidem pedestribus copiis ei resistere; equitibus autem a sociis, qui mediterranea loca incolebant, accitis, nisi a multitudine hostium circumvenirentur, quum lorica induti et alioquin egregii essent equites, non sine successu Thraces aggrediebantur; sed mox ob infinitum hostilium equitum numerum hinc quoque desistere coacti sunt. Verum quum Athenienses loco classis et exercitus dona et legatos ei mitterent, ad Perdicam verba facere coepit Sitalces de iis, quorum caussa bellum ipsi intulerat, partemque copiarum in Chalcidenses et Bottiacos misit, quibus in muros compulsis, agrum vastabat. Horum autem in sinibus quum versaretur, Thessali, Magnetes ceterique qui in Thessalorum ditone erant et omnes usque ad Thermopylas Graeci, ne in se quoque castra moveret, timebant atque ut illi resisterent, arma parabant 77). Thraces quoque Trausstrymonii, Pa-

75) Thuc. II, 99.

76) Id. I, 58.

77) Ingentem (*ἀξιόλογον*, quo eodem vocabulo antea Sitalcis copias designerat) exercitum eos parasse, ait Diodorus l. c. Thucydides nil nisi: *ἐν παρασκευῇ ἦσαν*. Eodem modo nihil novi adiciens, quae apud Thucydidem legerat, in maius extollit; apud eum peditum numerus centum viginti millia

naei, Dersaci. Droï et Odomanti de se idem metuerunt. Quorum autem Graecorum animi Atheniensibus erant infesti, hi Sitalcen ab illis in se quoque duci dispergebant 78).

Sitalces interim Chalcidensibus, Bottiaeis et superiori Macedoniae 79) imminebat, eorumque fines vastabat; eorum autem, quorum caussa bellum susceperat, nihil ei ad sententiam successit; itaque quum etiam com metu carenterent copiae et magnas secum afferret hiems molestias, facile ei persuasit Seuthes, ut celeriter abiret. Qui Seuthes filius erat Sparadoci, fratris Sitalcis, et post ipsum Sitalcen, mortuo ut videtur Sadoco, omnium potentissimus. Quo cognito illum corrumpere conabatur Perdicas eique sororem suam cum egregia dote in matrimonium promisit deditque. Quod quum illi contigisset, Sitalces, quum triginta in univ ersum dies commoratus esset, octo in Chalcidensibus, agmen suum quam potuit celerrime reduxit.

Talis fuit eventus terribilis huius expeditionis, quae,

---

conficit; eodem certo referenda est Sitalcis morum effictio, qua Gailius quidem (l. c. 354 seqq.) ut vera utitur; eodem quae de tributis dicit; eodem, quod rumor ille, quem dispergebant, apud eum non amplius rumor, sed verum Sitalcis est consilium.

78) Gailius l. c. p. 319. verso nostro loco ita pergit: „Ainsi voilà Sitalcès accusé, lorsque l'Histoire devrait nous le représenter comme l'accusateur de la perfide Athènes.“ Ego mihi sat egisse videor exscriptis auctoris verbis his: ἐπὶ τοῦς τῶν Ἀθηναίων πολεμίους Ἕλληνας, unde apparet, Atheniensium existimationi nocere voluisse Graecos illos, non Sitalcis. Ceterum neque versionem: „Que ceux qui avaient été attirés par cette république elle-même pourraient bien finir par marcher contre la Grèce“ accuratam esse, quislibet videt.

79) ἐπέχων imminens; nam ἐς τὴν Βοιωτῶν καὶ Περσῶν οὐκ ἀφίκετο c. 100.

si promissis stetissent Athenienses, totius belli Peloponnesiaci exitum alio vertere poterat. Athenienses enim si Sitalce adiutore Chalcidenses et Bottiæcos ad officium redire coëgissent, Perdiccamque regno expulissent et Amyntam, amicum suum, regem Macedonum instituissent: vix dubium est, quin superiores ex toto bello discessissent. Numquam enim his in regionibus, unde res suas labefactatas restituerent, invenissent Spartani; Athenienses illis devictis vires suas in unum locum conferre potuissent, summa cum successus spe.

Sed quaenam erat caussa, quod socium suum fidelissimum sui que amantissimum⁸⁰⁾ deseruerunt Athenienses? Ait Thucydides, eos non credidisse, illum venturum esse⁸¹⁾; at enim ducem illi miserant, legatosque apud eum invenimus. Aristophanes deinde, si scholiastæ fides habenda est, Athenienses a Sitalce dicit deceptos⁸²⁾. Sed quam ratione, quaeso, illos decepit Sitalces, qui non solum copias misit, sed vel ipse cum copiis Atheniensibus succurrit? An vero innuere vult Aristophanes, perspexisse Athenienses, Sitalcen quæ expugnaturus erat retenturum? At Hagnon Atheniensis cum in Chalcidicen, quam eius opera Athenienses denuo sibi subiicere cupiebant, ipse omnium quæ agebat Sitalces custos perducebat. Gailius denique⁸³⁾, inverso ordine, Athenienses »ignavae et astutae« iudicat fontes »rationis politicae«; at quomodo hæc ipsis ratio profuerit, non demonstravit vir doctissimus. Neque in explicanda hac re secretis illis conditionibus, qualescumque fuerint, quas cum Perdicca iniit Sitalces, meo quidem iudicio vis ulla tribuenda est; tum

---

80) Et patrem et filium tales deplngit Aristophanes Acharu. v. 142—150.

81) ἀπιστοῦντες αὐτὸν μὴ ἔξειν c. 101.

82) Schol. l. c. v. 146 ἐξ Ἀνατολιῶν: χαριζόμενος ὡς ἐξ ἀπατημένων τῶν Ἀθηναίων.

83) l. c. pag. 361.

enim, quum, ut, quae sibi promiserat Perdiccas, ab illo extorqueret, profectus est Sitalces, contra illum agmen eduxit; neque optabilius quidquam Atheniensibus cadere potuisset, quam ut Perdiccae vires frangerentur, Philippus sive filius eius Amyntas, quocum amicitia et foedere coniuncti erant, in eius locum succederet.

Suspicio igitur, causam huius rei positam esse in Periclis obitu, qui in idem tempus incidit. Neque id mirum; nam quamquam verbo quidem per populum omnia gerebantur, re penes illum fuerat principatus⁸⁴⁾; illi permiserant Athenienses⁸⁵⁾, urbium tributa ipsasque adeo urbes, quas sive servas redderet, sive in libertatem restitueret, foedera, opes, vires, pacem, opulentiam, fortunasque omnes. Neque per breve temporis spatium rei publicae praesuerat, sed per quadraginta integros annos⁸⁶⁾. Non igitur mirum esset, si talis viri obitu, qui revera rei publicae rector fuerat, vel bene constituta et temperata turbata esset civitas, nedum mobilis ac dissoluta Atheniensium. Atque profecto, postquam eum semel in breve tempus a re publica removerunt⁸⁷⁾, id quod factum est post Epidauriam eius expeditionem, media ferme aetate anni 430, confestim, caeca animi affectione ducti, Lacedaemoniorum legatos, a Sadoco sibi traditos, indicta causa necarunt⁸⁸⁾.

---

84) Thuc. II, 65.

85) Teleclides apud Plut. v. Pericl. c. 16. Thuc. I. c. *καὶ πάντα τὰ πράγματα ἐπέσταν.*

86) Quadraginta in universum annos rei publicae rectorem fuisse Periclem, inde statim colligitur, quod Thucydides ille, quo oppresso et expulso non minus quindecim annos principatum obtinuisse dicitur, iam antea inter ceteros eius aemulos commemoratus est; inspicias Clinton. ad a. 429.

87) Thucyd. II, 56—59. 65. Plut. I. c. c. 35.

88) Id autem quin in idem tempus incidat, dubium non est, quum iudicium illud de legatis a Thucydide statim post Epidauriam Periclis expeditionem narretur.

Obiit autem Pericles duos annos et sex menses⁸⁹⁾ post initium belli Peloponnesiaci, quod quidem initium accuratissime definiit Ullrichius⁹⁰⁾, cuius vestigia nos grato animo prememus.

Exortum autem bellum illud indicat Thucydides, Archidamo rege Lacedaemoniorum in Atticam irrumpente, anno Olymp. LXXXVII, 2. medio Iulio mense anni 431⁹¹⁾. Hinc si triginta menses descendimus, in mensem Ianuarium anni 428 incidimus. At idem docuit Ullrichius, quae tribus mensibus anni primi, bello ipso nondum exorto, facta sint, ea Thucydidem cum ipsa de bello narratione coniungere. Quum autem in universum ex naturali anno, quem in aestatem et hiemem dividit, res gestas computet auctor, ita ut secundae aestatis initium idem illi et secundi anni sit initium⁹²⁾: nos potius totam primi anni aestatem, i. e. etiam breve illud tempus, quod Thebanorum invasioni antecedit, primo belli anno ab illo annumerari arbitramur. Conficiebatur autem vernum aequinoctium, a quo aestas incipiebat, belli Peloponnesiaci quidem temporibus secundum Ullrichium vicesimo sexto die mensis Martii; hinc igitur profecti si sex illos menses digerimus, mortuus est Pericles exeunte Septembri mense⁹³⁾ anni 429, ni forte etiam prius; nam sex menses quum dimidium anni conficiant, vix arbitror accurate locutum esse Thucydidem. Tum autem huc iam referendum censuerim, quod naues, quas Phormioni missuri erant Athenienses, antea Cretam appellero iusserunt⁹⁴⁾,

89) Thucyd. II, 65. ἐπεβίω δὲ (τῷ πολέμῳ) δύο ἔτη καὶ ἕξ μῆνας.

90) Quaestiones Aristophanicae. Spec. I. edit. 2. Hamb. 1839. pag. 4 seqq.

91) Apparet id coll. Thuc. II, 2 et 19.

92) II, 47. καὶ διελεύθη αὐτοῦ (τοῦ χειμῶνος) πρῶτον τοῦ πολέμου τοῦδε ἐτελεύτια ἔτος.

63) Vid. Clintonum ad a. 429.

64) Thuc. II, 85.

exigui commodi causa, quum res capitalis i. e. navalis periclitaretur. Sed tempus, quo Lacedaemonii Acarnanibus bellum intulerunt, quoque Corinthios navali proelio vicit Phormio Atheniensis, accurate definiri vix potest 95).

Quod autem Peloponnesii, quamquam iterum navali proelio victi, hieme ineunte ipsum Athenarum portum, Piraeum, opprimere 96) ausi sunt, id sine dubio cum Periclis obitu, post quem nemo tantam adeptus est potentiam, ut solus 97) civitatem regeret, quodam modo cohaeret.

Atque ὑπὸ τοῦς αὐτοῦς χρόνοις 98), in quos callidum hoc et periculosum Peloponnesiorum consilium incidit, Sitalces, fidem suam Atheniensibus soluturus, copias movit. Iam omnia plana fiunt ac dilucida. Pericles Hagmonen illum, virum huius regionis peritissimum 99), legatosque ad eum misit; iisque, insciis fortasse Atheniensibus, ut Sitalci naves et auxilia promitterent, man-

---

95) ἀχμαζοντος τοῦ στίου (II, 79) medio Iulio, Athenienses Chalcidensibus bellum inferunt; agrum vastant; hostes subsidia Olyntho arcessunt; Athenienses vincuntur; Potidaeam fugiunt; mortuos ὕστερον tollunt et tum demum Athenas redeunt; οὐ πολλῶ ὕστερον τούτων expeditio illa in Acarnanes (II, 80—82) et περὶ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τῆς ἐν Στρατιῶ μάχης proelium navale (II, 83. 84); haec igitur in ineuntem Septembrem mensem videntur incidere; tum postquam de pugna navali certiores redditi sunt Lacedaemonii, iterum navibus conflagere iubent, et Phormio Athenas de auxilio mittit; alterum hoc proelium, postquam septem dies in ancoris constiterunt (c. 86), incidit in exeuntem Septembrem: καὶ τὸ θέρος ἐτελεύτα (c. 92).

96) Thuc. II, 94. ἀρχομένου τοῦ χειμῶνος.

97) Id. II, 65. οἱ δὲ ὕστερον ἴσοι αὐτοὶ μᾶλλον πρὸς ἀλλήλους ὄντες καὶ ὀρεγόμενοι τοῦ πρώτου ἕκαστος γίγασθαι. κ. τ. λ.

98) Id. II, 95.

99) Amphipolin coloniam deduxit vid. annot. 49. Potidaeam oppugnat II, 58. exeunte Maio 430. vid. c. 47. 57.

davit; nam qua erat auctoritate, dubium non erat, quin, ubi tempus cives consulendi adesset, quæ vellet, ab iis impetraturus esset. Non erat igitur cur timeret, ne promisso stare non posset. Itaque ne hic quidem partium studio tenetur (Thucydides¹⁰⁰), quippe qui recte dicere potuerit, Athenienses *ἡμιστηρέναι αὐτὸν μὴ ἤξιεν*. Ea enim de re solus Pericles certior factus erat, quam quo minus cum civibus communicaret, mors ei impedimento fuit.

Sed licet Athenienses ipsi auxilia Sitalci decreverint et promiserint, Pericle tamen vivo et auctore id fecerunt atque ita factum esse potest, ut post eius mortem, de progressu eorum, quæ cum Sitalce egerat, parum accurate edocti, qua erant levitate, de tota Sitalcis expeditione dubitare inceperint. Audimusne apud Aristophanem Dicaeopolin illum, etiam postquam legati Sitalcen ipsum cum magno agmine Atheniensibus auxilio venturum certo affirmarunt, iurantem, se nihil eorum credere¹⁰¹). Aristophanes autem meo quidem iudicio irridet Athenienses, quod sincerum Sitalcis et Sadoci in se amorem sibi persuadere non potuerint, quodque semper ne hæc tota expeditio ab illo ficta sit, timuerint; id quod non solum Dicaeopolin dicentem inducit, sed etiam legatorum oratione inuuit; verbum enim *Ἀνατουρίων* horum quoque nobis sententiam aperit, Sitalcen scilicet Athenienses decipere et expeditionem illam suscepturum non esse. Atque hæc mea sententia optime poëtae verbis congruit: nam dum *ἀλλ᾽ ἄντ᾽ εἰς Ἀνατουρίων* devorat Sadocus, tum ipse patrem rogat, ut patriæ suæ succurrat, tum Sitalces se filio satisfacturum esse iurat. De solo igitur proficis-

---

100) Gailius l. c. p. 358: «partial dans ce seul récit de toute son histoire.» vid. pag. 360.

101) Aristoph. Acharn. v. 151:

*κακίστ' ἀπολομένη, εἴ τι τούτων πείθομαι,
ὧν εἶπας ἐνταυθοῖ σὺ . . .*

ceudi Sitalcis consilio loquitur poeta, non insidias illas, quas Atheniensibus parare voluerit sive re vera paraverit, respicit: id quod magnopere urgendum est.

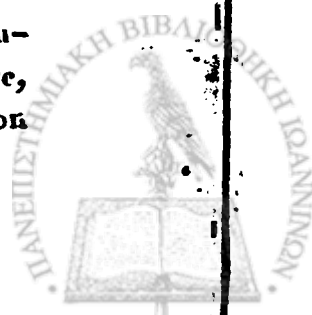
Itaque totus hic Acharnensium passus, non minus quam in universum infelix Chalcidicae Sitalcis expeditionis eventus Periclem laudibus tollit, Atheniensium levitatem notat.

De Sitalce autem per quinque integros annos nihil accipimus; nam quum foedus, quod cum Atheniensibus inierat, ipse certo solutum iudicaret, Graccis rebus non amplius erat implicatus, ita ut Thucydides, cui solum Peloponnesiacum bellum describere propositum erat, eum silentio praetermittere coactus esset. Mortem autem eius, quoniam tam fortiter in ipsis Graccorum rebus egerat, commemorat¹⁰²⁾. Quum enim Triballis bellum intulisset, victus ab his mortuus est, incipiente¹⁰³⁾ hieme anni Olymp. LXXXIX, 1, anno p. Chr. natum 424, non vero a Scuthe, Sparadoci filio, interfectus est¹⁰⁴⁾.

102) Thuc. IV, 101.

103) l. c. ὑπὸ τὰς αὐτὰς ἡμέρας τὰς ἐπὶ Δηλίῳ; de quibus c. 89. τοῦ — χειμῶνος εὐθὺς ἀρχομένου.

104) Scuthe hunc Carius, Gailius, Flathe alique Sitalcis dicunt interfectorem, adducti Philippi, Amyntae filii, epistola (apud Demosth. p. 160), quam ad Athenienses misit, rationem eorum, quae in se commiserint, ab illis requisiturus. Postquam enim inconstantiae, quae ipsi visa est, eorum luculenta attulit exempla, sceleraque in se nonnulla memoravit, ita pergit: καίτοι πῶς ἔστι τοῦτ' ἴσον ἢ δίκαιον, ἕταν ὑμῖν συμμέρη, πολέμιον εἶναι φάσκειν αὐτὸν τῆς πόλεως· ἕταν δ' ἐμὲ συζογᾶν τεῖν βούλησθε, πολίτην ἀλοδείκνυσθαι τὸν αὐτὸν ὑμῖν· καὶ Σιτάλλου μὲν ἀποθανόντος, ᾧ μετέδοτε τῆς πολιτείας, εὐθὺς ποιήσασθαι πρὸς τὸν ἀποχτείναντα φίλιον, ἕλαρ δὲ κερσοβλέπιου πόλεμον αἰρεῖσθαι πρὸς ἡμᾶς; Quis iam non videt, temere parricidae nomine infamatum esse Scuthe? Philippum enim de suis ipsius temporibus agere, verbis ἕταν δ' ἐμὲ συζ. βούλ. luculenter comprobatur. Non

Non multo post mortem Sitalcis a summo fastigio deiectum est Odrysarum imperium. Ipsa fortasse illa clades, qua Sitalcen affecerunt Triballi, Scuthisque ava-

---

urgetur enim, quod Sitalces civis Atheniensis factus dicitur, quamvis id ad filium eius, Sadocum, spectet, quum exsistere possit, qui de consilio ita scripsisse Philippum contendat; neque umquam de Scuthis in Athenienses amicitia audimus, quem Perdiccae potius fuisse, veri est simile. Accedit quod Thucydides tantum abest, ut ipse illud memoriae mandet, ut sententiam illam impugnare videatur. Nam vivo Sitalce potentissimum post ipsum regem Scuthen fuisse refert, explicaturus quasi, qui factum sit, ut illo post patris obitum rex evaderet; mortem deinde Sitalcis ita narrat, ut nemo, nisi cuius iudicium non amplius liberum est, quin in ipso proelio vel post illud ex vulneribus mortuus sit, dubitare possit; simpliciter denique Scuthen totum Sitalcis regnum suscepisse dicit, quod ex silentio argumentum apud Thucydidem magni iudicio momenti. — Scuthes igitur Sitalcen non interfecit; sed fortasse, quemnam dixerit Philippus, invenire possimus. Philippus enim in toto illo passu Teren et Cersoblepten, utrumque Thracum regem, inter se coniungit; utrumque ab Atheniensibus dicit sustentatum; utrumque sibi favere; tum sequuntur quae modo attulimus; iam quum denuo occurrat Cersobleptes, nonne in anonymo illo Teren latere suspicari licet? — Ceterum quod per se periculosum est, propter solam nominum similitudinem viros illos sequi, id inde quisquis sibi persuadebit, quod haec ipsa nomina in Thracia usitatissima erant (Sitalces ille, quem hymnis celebrant Thraeces (Xen. Anab. V, 9, 6), quin idem sit cum nostro, dubito; Gailius nimirum minus pag. 362). Accedit, quod, quae nobis de sequentibus temporibus tradita sunt, tam exilia sunt et tenuia, ut maiores quam in ullis aliis historiae partibus restent lacunae, quas ne explere conemur, prudentia dissuadet. Itaque neque Bruecknero assentire possum, qui in libro suo «König Philippa init. Cotyn in Sitalcis locum substituit. Cotys praeterea non ab uno, sed a fratribus duobus obtruncatus est; vid. Demosth. adv. Aristocr. pag. 659.

ritia, quae eum impellebat, ut tributa augetet¹⁰⁵), inter causas huius rei sunt referendae. Iam tum fortasse Odrysarum fines vastare coeperunt Triballi¹⁰⁶), ita ut Treres et Tilataci Paconicaeque gentes finitimae de defectione cogitare possent; defecerunt Thyni, Melandep̄tae et Tranipsae¹⁰⁷), quorum sedes infra definire conabimur, sed hi non primi, verum postquam Odrysarum res labefactatae iam erant¹⁰⁸); defecerunt Melinophagi, quique Salmydessum tenebant¹⁰⁹; nam hic quoque tractus eo tempore, quo gentes illas iterum in ditionem redigere studebant Odrysae, suis legibus utebatur¹¹⁰); Getae

---

105) Thuc. II, 97.

106) Postea ad Abderam usque perveniunt. Vide quae affert G. R. Sievers »Geschichte Griechenlands vom Ende des Peloponnesischen Krieges bis zur Schlacht bei Mantinea« pag. 223.

107) Xenoph. Anab. VII, 2, 32.

108) Xenoph. ibid. ὅτε τὰ Ὀδρυσῶν πράγματα ἐνόησεν.

109) Seuthen Salmydessi planitiem occupantem videmus apud Xenoph. l. c. VII, 5, 1.

110) Id. ibid. c. 3, 16. Hellen. IV, 8, 26. Seuthen, Medosadis filium, quamquam ab ipso Xenophonte semel (Anabas. VII, 7, 22) et a Theopompo (Diodor. XII, 42) regio nomine insignitum, non regem fuisse, sed Medoci satrapam eiusque imperio obnoxium, satis superque demonstravit Gailius l. c. pag. 384 seqq. apparetque imprimis e septimo libri Anabaseos septimi capite. Aristoteles autem, στρατηγὸν eum Medoci dicens (Polit. V, 8. pag. 182. edit. Tauchn.), ad tempus, quo eum emisit Medocus (Xenoph. l. c. VII, 2, 32) respexisse videtur. Sitalcen quoque et Seuthen satrapis usos esse negat Gailius l. c. p. 392, neglecto Thucydide (II, 97), qui Sitalci et Seuthi tribuit παραδυναστεύοντας. Neque video, a quonam institutos velit Medosaden, cuius conditionem eandem, quam filii, sive etiam magis obnoxiam fuisse, apparet; et Teren, qui regionis supra Salmydessum sitae erat ἀρχῶν (Xenoph. l. c. VII, 5, 1). Valebat igitur etiam sub prioribus Odrysarum regibus hoc satrapiarum institutum.

deinde, ut videtur; Seuthes enim ὁ ἐπὶ θαλάττῃ ἄρχων dicitur¹¹¹), quod fieri non poterat, si Getae tunc quoque satrapiam confecissent; idem de Sapaecis statuit Gatterer¹¹²). Odrysarum igitur regnum tum solos Odrysas amplexum esse videtur.

Postea quidem Mēdocus emissio Seuthe denuo, quamquam non vastum illud, quod Sitalces, tamen tantum sibi paravit imperium, ut inde a mari usque ad eius domicilium duodecim dierum esset iter¹¹³). Sed vel huius regis opes iterum senescere incipiebant¹¹⁴), ita ut Seuthes illi bellum inferre non dubitaret.

---

111) Gatterer l. c. V, pag. 82: »Id unum hic addo, quod verum iam notum est, Sapaecorum nomen posteris temporibus celeberrimum fuisse, quia Odrysarum imperium tunc dividebatur in regnum Odrysicum s. superius et Sapaicum s. inferius: Sapaeci nempe imperio Odrysarum maritimam oram subtraxerunt, ex eaque regnum singulare formarunt. (Adde VI, pag. 60, 78). Quod unde hauserit, nescio, fortasse ex Appiano (Bell. Civ. IV, 103 seqq.) quamquam id incidit in tempora multo posteriora. Gailius l. c. p. 377. Gattereri sententiam sequitur.

112) Xenoph. Anab. VII, 3, 16.

113) Aristot. Polit. l. c. Σεύθης ὁ Θυρῶν Ἀμαδόκου στρατηγός ὤν.

114) An quae de Cyro dicit Aristoteles l. c. ad Seuthen quoque pertinent?

II.

De ambitu Imperii Odrysarum rege Sitalee.

Ambitum imperii Odrysarum universum primum ita definit Thucydides, ut linea ducta ab Abdera ad Istri usque ostia, omnia quae interiacent usque ad Pontum Euxinum ab eo contineri dicat¹¹⁵). Est autem Abdera is imperii terminus, qui omnium maxime in Africum, Istri contra ostia, qui omnium maximè inter septentriones et orientem situs est. Alteram deinde a Byzantio usque ad Lacacos et Strymonem fluvium ducit lineam. Quum vero Byzantium omnium maxime orientalis sit terminus, Lacacos et Strymonem omnium maxime occidentalem fuisse expectes. Atque id disertis verbis pronuntiat scriptor¹¹⁶), ubi a Byzantio longissimum a mari tractum in loca mediterranea esse ait; at repugnare sibi videtur, quippe qui Treres et Tilataeos¹¹⁷), quorum sedes in Scomio monte collocat, πρὸς δύσιν usque ad Oscium

---

115) II, 97. Ἡ ἀρχὴ ἡ Ὀδρυσῶν ἐπὶ μὲν θάλασσαν καθήκουσα ἀπὸ Ἀβδήρων πόλεως ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον τὸν μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· αὕτη περίπλους ἡ γῆ — ἕδρ' δέ . . .

116) Ibid. ἐς ἡπειρον δὲ ἀπὸ Βυζαντίου εἰς Λακκάους καὶ ἐπὶ τὸν Στρυμόνα (ταύτη γὰρ διὰ πλείστου ἀπὸ θαλάττης ἄνω ἐγγίνετο) κ. τ. λ.

117) c. 96. οἰκοῦσι δὲ οὗτοι πρὸς βορρῆαν τοῦ Σχομίον ὄρους καὶ παρήκουσι πρὸς ἡλίου δύσιν μέχρι τοῦ Ὀσκίου ποταμοῦ.

fluvium procurrere dicit; nam Strymonis quoque fontes in Scomio monte ponit 118). Sed gentes illae quum boreale Scomii montis fastigium teneant fluviusque Oscus item inde proficiscatur: in orientem versus a fontibus Osci habitarent necesse est. Atque hos quoque quam Strymonis magis in eandem regionem quaerendos esse, si tabulam geographicam inspexeris, primo obtutu disces; Tilataci igitur et Treres a mari non longius recedebant, Thucydidisque verba rata sunt, dummodo mare, unde profectus sit; hic non amplius sinum Byzantium statuamus, sed totum Pontum Euxinum, id quod eo facilius facere licet, quum antea mare et Pontus Euxinus Thucydidi eadem sint 119). Quae autem austrum versus sequebantur Odrysis obnoxiae gentes, eas magis in orientem vergisse, inde apparet, quod qui Strymonis ripam orientalem incolabant, sui iuris erant, id quod infra videbimus. Iam quaeritur, quasnam Paeonicas gentes amplexum sit Odrysarum imperium. Sunt illae Agrianae, Laecae aliaeque usque ad Strymonem fluvium 120): quae autem occidentem versus sequebantur, i. e. occidentalem Strymonis ripam tenebant 121): eae suis legibus vivebant; inter quas Graecos refert auctor, dicens: *καὶ ἔσχα-*

---

118) Ibid. ὅς ἐκ Σχομίου ὄρους διὰ Γρααίων καὶ Αἰαίων ῥεῖ.

119) ἐπὶ θάλασσαν — ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον; paullo πρότερον τὰ μὲν πρὸς θάλασσαν τοσαύτη ἦν ἡ ἀρχή.

120) c. 96. ἀντίση δὲ καὶ Ἀγριᾶνας καὶ Αἰαίους καὶ ἄλλα ὄσα ἔθνη Παιονικὰ ὡς ἤρχεν καὶ ἔσχατοι τῆς ἀρχῆς οὗτοι ἦσαν μέχρι Γρααίων Παιόνων καὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ (annoι. 118) οὐδ' ὠρῆετο ἡ ἀρχή τὰ πρὸς Παιόνας αὐτονόμους ἤδη.

121) Ita mihi videtur interpretandum ἤδη, quamquam id non spatium, id quod Gailius pag. 373. contendit, sed, ut semper, tempus indicat: «relictis his ad eos iam pervenies Paeones, qui sui iuris sunt»; simile est *διεπεβάριτι Αἶμον* et alia huiusmodi.

II.

De ambitu imperii Odrysarum rege Sitalce.

Ambitum imperii Odrysarum universum primum ita definit Thucydides, ut linea ducta ab Abdera ad Istri usque ostia, omnia quae interiacent usque ad Pontum Euxinum ab eo contineri dicat¹¹⁵). Est autem Abdera is imperii terminus, qui omnium maxime in Africum, Istri contra ostia, qui omnium maxime inter septentriones et orientem situs est. Alteram deinde a Byzantio usque ad Laeacos et Strymonem fluvium ducit lineam. Quum vero Byzantium omnium maxime orientalis sit terminus, Laeacos et Strymonem omnium maxime occidentalem fuisse expectes. Atque id disertis verbis pronuntiat scriptor¹¹⁶), ubi a Byzantio longissimum a mari tractum in loca mediterranea esse ait; at repugnare sibi videtur, quippe qui Treres et Tilataeos¹¹⁷), quorum sedes in Scomio monte collocat, πρὸς δὲ οὖν usque ad Oscium

---

115) II, 97. Ἡ ἀρχὴ ἣ Ὀδρυσῶν ἐστὶ μὲν θάλασσαν καθήκουσα ἀπὸ Ἀβδήρων πόλιος ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον τὸν μέχρι Ἰστρου ποταμοῦ· αὐτὴ πρὸς ἰλίους ἢ γῆ — ἰδὴ δέ . . .

116) Ibid. ἐς ἡπειρὸν δὲ ἀπὸ Βυζαντίου εἰς Λαίαντος καὶ ἐπὶ τὸν Στρυμόνα (ταύτη γὰρ διὰ πλείστον ἀπὸ θαλάσσης ἀπὸ ἐγγύτητος) κ. τ. λ.

117) c. 96. οἰκοῦσι δὲ οὗτοι πρὸς βορρῆα τοῦ Σχομίου ὄρους καὶ παρήκουσι πρὸς ἑλίον δὲ οὖν μέχρι τοῦ Ὀσίου ποταμοῦ.

fluvium procurrere dicit; nam Strymonis quoque fontes in Scomio monte ponit 118). Sed gentes illae quum boreale Scomii montis fastigium teneant fluviusque Oscus item inde proficiscatur: in orientem versus a fontibus Osci habitarent necesse est. Atque hos quoque quam Strymonis magis in eandem regionem quaerendos esse, si tabulam geographicam inspexeris, primo obtutu disces; Tilataei igitur et Treres a mari non longius recedebant, Thucydidisque verba rata sunt, dummodo mare, unde profectus sit; hic non amplius sinum Byzantium statuamus, sed totum Pontum Euxinum, id quod eo facilius facere licet, quum antea mare et Pontus Euxinus Thucydidi eadem sint 119). Quae autem austrum versus sequebantur Odrysis obnoxiae gentes, eas magis in orientem vergisse, inde apparet, quod qui Strymonis ripam orientalem incolebant, sui iuris erant, id quod infra videbimus. Iam quaeritur, quasmam Paconicas gentes amplexum sit Odrysarum imperium. Sunt illae Agrianes, Laecaei aliaeque usque ad Strymonem fluvium 120): quae autem occidentem versus sequebantur, i. e. occidentalem Strymonis ripam tenebant 121): eae suis legibus vivebant; inter quas Graecos refert auctor, dicens: καὶ ἔσχα-

---

118) Ibid. ὅς ἐκ Σχομίου ὄρους διὰ Γρααίων καὶ Λαιαίων ἴει.

119) ἐπὶ θάλασσαν — ἐς τὸν Εὐξείνιον πόντον; paullo post τὰ μὲν πρὸς θάλασσαν ἰσοσάτη ἦν ἡ ἀρχή.

120) c. 96. ἀνάστη δὲ καὶ Ἀγριᾶνας καὶ Λαιαίους καὶ ἄλλα ἕσα ἔθνη Παιονικὰ ὧν ἤρχεν καὶ ἔσχατοι τῆς ἀρχῆς οὐδοί τοι ἦσαν μέχρι Γρααίων Παιόνων καὶ τοῦ Στρυμόνος ποταμοῦ (annot. 118) οὐδ' ὠρῆζεν ἡ ἀρχή τὰ πρὸς Παιονας αὐτονόμους ἤδη.

121) Ita mihi videtur interpretandum ἡδὲ, quamquam id non spatium, id quod Gallius pag. 373. contendit, sed, ut semper, tempus indicat: «relictis his ad eos iam pervenies Pacones, qui sui iuris sunt»; simile est *ὑπερβάρτε Αἶμον* et alia huiusmodi.

τοι τῆς ἀρχῆς οὗτοι (Agrianes cet.) ἦσαν μέχρι Γρααίων Παύρων. Sed quum modo Graecos liberos, Laeacos contra Odrysicos dixisset, paullo post, ubi Strymonem, quem fluvium plus semel imperii terminum dicit, per medios Graecos et Laeacos fluere ait 122), Graecorum partem Odrysicos, Laeacorum liberos fuisse significat. At succurrit nobis, quae nodum expediat, discrepans scriptura. Vulgata enim quum haec sit: καὶ ἔσχατοι τῆς ἀρχῆς οὗτοι ἦσαν μέχρι Γρααίων: alia eaque quattuor codicibus probata perhibet: μέχρι Γρααίων καὶ Λαλαίων, quam scripturam Gatterer quoque et Gailius sequuntur. Itaque quum haec nobis scriptura et liberos et Odrysicos exhibeat Laeacos, quorum illi scilicet occidentalem Strymonis ripam, hi orientalem incolebant, eodem modo partem Graecorum sui iuris, partem Odrysis subiectam fuisse apparet 123). Quod autem Graecorum eam partem, quae in ditione Odrysarum erat, non nominavit auctor, id inde arbitror repetendum esse, quod extremas tantum gentes afferre voluit. Agrianes enim omnium Paeonum maxime boreales fuisse, statim videbimus; Laeacos autem magis certe quam Graecos in meridiem vergisse, ipse docet Thucydides, qui Strymonem fluvium inde ab originibus per Graecos et Laeacos fluere, imperiique fines esse dicit in Agrianibus et Laeacis usque ad Graecos et Laeacos, non inverso ordine ad Laeacos et Graecos. Iam id quoque afferre licet, Byzantium non solum omnium maxime orientalem esse terminum, sed etiam eum, qui omnium maxime inter austrum et orientem situs est, ita ut appareat, Thucydidem significare voluisse Laeacos quoque, ad quos a Byzantio lineam

122) Vide annotat. 118.

123) Gatterer: in libro, qui inscribitur Commentationes de Herodoti ac Thucydidis Thracia tres (insunt in commentat. soc. Gotting. 1782. Tom. IV. V. VI.) Tom. VI, pag. 42. de Graecis, Gailius p. 380. de iis et de Laeacis idem statuerunt.

ducit, quosque omnium maxime occidentales fuisse vidimus, occidentalium quoque omnium maxime australes fuisse. Agrianes autem continuo excipiebant Treres Tilataeque, nam et illi¹²⁴⁾ et hi¹²⁵⁾ Scomium montem habitasse et Triballorum finitimi dicuntur. Sed quum Triballi, solo Oscio fluvio a Treribus Tilataeque disiuncti, suis uterentur legibus, hi contra in Odrysarum ditione erant. Fines autem eorum, quos in orientem vergere demonstravimus, quin usque ad Istrum, in quem incidit Oscus ille, procurrerint, recte dubitasse videtur Gailius¹²⁶⁾. Caussam quidem, quam affert, refutasse nobis videmur: fines scilicet imperii, si eo usque pertinuisent, a mari magis magisque recedere; appropinquant enim mari potius magis magisque, Ponto Euxino. Tamen alia ex causa idem statuerim. Nam quamquam boreale fastigium montis Scomii tenebant, tamen quum μέχρι τοῦ Ὀσκιῶν πρὸς δύσιν, non πρὸς βορρῆαν, neque μέχρι τοῦ Ἰστρου ποταμοῦ eos pertinuisse dicat Thucydides, vix multum a Scomio monte eos recessisse arbitror. Accedit quod ubi Getas in Odrysarum potestate fuisse dicit, eas solas addit gentes, quæ ἐντὸς τοῦ Ἰστρου ποταμοῦ πρὸς θάλασσαν μᾶλλον τῆν τοῦ Εὐξείνου πόντου incoluerint¹²⁷⁾: non erant igitur sub eorum imperio, quae longe recedentes

124) Steph. Byzant. *Ἀγροίαι, ἔθνος Παιονίας μεταξὺ Αἴμου καὶ Ροδόπης. λέγονται καὶ Ἀγριᾶνες*; illis Scomium montem significari, addisces a Mannertio l. c. pag. 4. 10. 17. — Strabo VII, 7. pag. 108. *Τριβαλλοὶ ἀπὸ Ἀγριῶνων μέχρι Ἰστρου καθήκοντες*; (cf. Plin. IV, 17.). Erant igitur Agrianes omnium maxime boreales.

125) Vid. annot. 117 et quod ad alterum, c. 96: *τὰ δὲ πρὸς Τριβαλλοὺς καὶ τοὺτους αὐτιονόμους Τρηρες ὠρίζον καὶ Τιλᾶταιοι.*

126) Gailius l. c. pag. 378. 379.

127) Vid. init. capituli 96, Gailius p. 368. solo *κατὰ κρητο μαίσις* accolae significari annotat.

a mari ad australem Istri ripam sedebant. **Gaius** (128) quidem plane aliter quae modo attulimus verba interpretatus est: gentes scilicet, quarum sedes in ea regione fixae erant, quae Ister subito in boream cursu directo tandem in orientem procurrit angulumque describit: *ἐπιρῆ* enim, quo utitur Thucydides vocabulo, sine dubio interpretari volebat vir sagacissimus: at illud nihil aliud quam alteram fluminis ripam indicat, hincque solam quae Thraciam spectet Istri ripam significari, inde cognoscimus, quod a Sitalcis domicilio proficiscitur Thucydides (129). Illa igitur Thucydidis verba quum Treces Tibataeosque in ipsum Scomium montem et in eam regionem, quae illi proxima est (forsan etiam in Haemi montis partem) relegant, tum quoque ad ceteras huius inter Haemum et Istrum tractus gentes, utrum Odrysis sint annumerandae an liberae censendae, magni sunt momenti. (Quamvis enim negari vix possit, quum Getae aliaeque iunctimae gentes in Odrysarum ditione fuerint, etiam Haemi incolae nonnullos eodem referendos esse, per quos via ad illos patuerit: tamen ab iis certe, quae longius ab Haemo recedunt, nobis discedendum erit, utpote quae sui fuerint iuris. Neque ulli Haemi incolae inter omnes, quas affert Thucydides gentes, commemorantur. **Getae** (130) autem et aliae nonnullae usque ad Istri ostia gentes, **Crobyzi** fortasse et **Terizi** (131), in Odrysarum imperio continebantur.

128) **Gaius** l. c. pag. 370.

129) Vide **K. O. Muellerum**: *Ueber die Mazedonen* pag. 28. annot. 23, ubi locus Herodoti VI, 44. *ἐπιρῆς Μακεδονίας* explicatur. At si forte sicut *ἐπιρῆς Ἰλίου* (l. 28) ita etiam *ἐπιρῆς Ἰστρίας* apud Herodotum occurreret, quo modo id interpretari vellet **Gaius**? Herodoto enim ac notus quidem est Istri ille angulus: sed plane aliter cursum eius cognitione concepit: inspic. **Niebuhrum**: *Ueber Herodoti's Geographie* l. c. p. 36.

130) **Thuc.** II, 96. 98.

131) *cf. infra* pag. 39.

Occidentales hi fines et septentrionales; minus facile australes et orientales describeris; incidis enim in oram maritimam, quae omnis Graecis coloniis impleta (132) an aliqua saltem ex parte et quanam barbarorum imperio subiecta fuerit, quaeritur. Thucydides, in enumerandis Scuthis redivisibus id solum annotat, Graecas quoque urbes ei tributarias fuisse (133). In describendis deinde ad mare versus finibus ab Abdera initio facto usque ad Istri ostia porrigi dicit Odrysarum imperium. Ex quo statim colligitur, oram maritimam iude a Strymone fluvio ad Abderam usque Odrysis neque subiectam neque tributariam fuisse. Quod multis confirmari vix opus est. Laecaeis enim illis, quos supra omnium maxime occidentales Paconumque australes ab Odrysis subactos esse demonstravimus, gentes *αὐτόνομοι* (134) erant contiguae, Dersaei, Droii, Odomanti et Panacii, ita ut quum Laecaeorum fines Dersaei attingerent, hos exciperent Droii, tum Odomanti sequerentur, Panacii denique prope Amphipolin habitarent. Namque Thucydides, qui quum Sitalces in Chalcidensibus et Bottiacis versaretur, illos boream versus orientalem Strymonis ripam incoluisse dicit, Panaeos primos inducit. Qui quum Stephano teste (135) οὐ πόρῳ Ἀμφιπόλεως habitarent, ordinem quendam servasse videtur Thucydides. Atque hos quidem disertis verbis liberos

132) Strabo VII, 7. pag. 118.

133) Thuc. II, 97. φόρος τε ἐκ πάσης τῆς βαρβάρου καὶ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων κ. τ. λ.

134) Thuc. II, 101. ἐφοβήθησαν δὲ καὶ οἱ πέραν Στρυμόνος πρὸς βορέαν Θρᾷκες, ὅσοι πεδία εἶχον, Παναῖοι καὶ Οδομαντοὶ καὶ Δρωῖοι καὶ Δερσαῖοι· αὐτόνομοι δ' εἰσὶ πάντες. Quod igitur Odomantos ut Odrysicos recenset Aristophanes (Acharn. v. 153—156) nulla est auctoritate atque inde interpretandum, quod Athenienses eo tempore cum Odomantis coniuncti erant, vide Thuc. V, 6.

135) Steph. Byzant. v. Παναῖοι, ἔθνος Ἠδωνικόν, οὐ πόρῳ Ἀμφιπόλεως.

vocat scriptor, Odomantium quoque regem affert¹³⁶). Panaci autem Edonorum sunt¹³⁷) gens, validissimi olim Thraciae populi. Nam quum Mygdoniam¹³⁸) quoque tenerent, ibique urbes possiderent, quarum unam Stolum Stephanus affert¹³⁹): hinc a Macedonibus expulsi¹³⁸), tamen etiam Herodoti aetate fines eorum multo latiores fuisse atque usque ad regionem Nesto amni vicinam uno tenore porrectos, paucis iuvat exponere. Quem ad finem Xerxis inde ab urbe Abdera usque ad Strymonem fluvium iter, quod accuratissime descripsit Herodotus¹⁴⁰), persequemur.

Disputatur de finibus Edonorum.

Peragratis Paetis, Ciconibus, Briantibus et Bistonibus, quorum fines infra accuratius definiemus, ad Sapaeros pervenit Xerxes. Quos ad Nestum haud procul ab Abdera incoluisse tum ex hoc Herodoti loco, tum ex Strabone demonstravit Gatterer¹⁴¹). Hos excipiebant Dersaei¹⁴²), quibus relictis Edonorum fines intravit Xerxes. Hinc autem Strymonis ripam, quam eosdem Edonos tenuisse notum est, satis longe remotam esse, quas itinere suo alias gentes attingit docent, Satrae, Pie-

---

136) Thuc. V, 6.

137) Edonorum quoque rex commemoratur IV, 107.

138) Thuc. II, 99.

139) Steph. Byzant. τ. Στώλος πόλις μία τῶν ἐν Θράξῃ βαρβαρικῶν, ἃς μετήνεγκαν ἐκ τῶν Ἠδωνῶν οἱ Χαλκιδεῖς εἰς τὰς αὐτῶν πόλεις.

140) Herod. VII, 108. 114.

141) Gatterer l. c. V, pag. 81. 82.

142) Δέρην Scylacis pag. 276, quae urbs ad Propontidem iacet, ad Dersaeos nostros non pertinere, non est, quod moneam; rectius ad eos retuleris Τρετῆς locum (ad Lycophr. v. 460) ubi legitur Δέραιοι τύπος Ἀβδέρων.

res, Odomanti, Doberes denique et Pacoplae, Paeonicae gentes. Nec tamen omnibus his Edonorum fines interrupti erant. Satras enim alta montium iuga a mari paullo remotiora, boreale Pangaei fastigium et Rhodopae partem, incoluisse, ex tota Herodoti narratione¹⁴³⁾ apparere, Gatterer¹⁴⁴⁾ iam vidit. Pieres contra ab australi Pangaei montis fastigio ad mare usque pertinuisse, castellorum, quae commemorat scriptor, situ comprobatur, Pergami et Phagretis, quorum hoc maritimum fuisse Scylax¹⁴⁵⁾ testatur. Odomanti¹⁴⁶⁾ autem, Doberes et Pacoplae¹⁴⁷⁾ omnes Pangaei montis iuga incoluerunt, in planitiem non procurrebant. Solis igitur Pieribus interruptos videmus Edonorum fines; sed id nostrae sententiae minime adversatur; fuerunt enim advenae Pieres, a Macedonibus¹⁴⁸⁾ sicut Edoni ex vetustis sedibus expulsi. Tempus autem, quo id factum sit, quamquam accurate definiri non potest, tamen, licet Thucydides longe remotum significarit¹⁴⁹⁾, Edonis iuniores erant, quippe qui antiquitus his in regionibus sedebant, non Mygdoniam solam tenuerint. Atque id qui sibi persuadere vult, eum ad fabulam de Lycurgo illo eiusque cum Baccho certaminibus relego, quorum campus quasi Pangaeus mons dicitur¹⁵⁰⁾. Fines igitur Edonorum, a Strymone fluvio mare sequentes, ad Nestum

---

143) Herod. VII, 110. 111. 112.

144) Gatterer l. c. V, pag. 84.

145) Scyl. pag. 27 a.

146) Herod. VII, 112. ἐν τῷ (Παγγαίῳ) χρυσεῖ τε καὶ ἀργυρῷ ἐνὶ μέταλλα τὰ νέμονται Πιερῆς τε καὶ Ὀδόμαντοι καὶ Σάτραι.

147) Herod. VII, 113. ὑπεροικέοντας δὲ τὸ Παγγαίον ὄρος πρὸς βορρῶν ἀνέμου Παλονας, Δόβηρας τε καὶ Παιόπλας, παρῆξιών. κ. τ. λ.

148) Thuc. II, 99.

149) K. O. Mueller l. c. p. 26. annot. 26.

150) Vid. Apollod. III, 5, 1. — Strabo X, 3, pag. 363.

annem prope accedebant, id quod singulis quoque comprobari potest. Nam quum Novem Viae¹⁵¹⁾ ad ipsam Strymonis ripam sitae essent, Datum, et ipsa Edonorum urbs¹⁵²⁾, haud procul a Nesto iacebat; Myrcinus¹⁵³⁾ deinde inter Amphipolin et Galepsum, unde si paullulum in mediterranea progredieris, Drabescum¹⁵⁴⁾ venis; Crenides deinde, quam urbem Thasii postea occupaverunt, a Thracibus olim habitatas fuisse, docet Berkelius¹⁵⁵⁾. Iam vero quum Datum quoque, quam urbem Edonorum quondam fuisse constat, *συνοίκισται* dicatur Thasus¹⁵⁶⁾, qui Crenides, urbem in occidentem a Dato sitam, quique Scaptesyilas tenuerunt, Edonos fuisse, apparet. Eodem modo Amphipolis semper Atheniensium dicitur colonia. Itaque ne nimis audax existimer non metuo, Galepso quoque et Oesyne, quae semper Thasiorum dicuntur coloniae¹⁵⁷⁾, Edonis vindicatis.

Sed ipsos quoque Dersaeos, ad quos procurrisse etiam Herodoti aetate Edonos modo vidimus, pro Edonis habere aliquis possit. Namque in plures minores gentes eos divisos fuisse ex Stephano addiscimus, qui Panacos *Ἡδωνιζὸν* vocat *ἔθνος*.

151) Herod. VII, 114.

152) Herod. IX, 75.

153) Id. V, 11. 124. Thuc. IV, 107.

154) Thuc. I, 100. Diod. XII, 68. Appian. Bell. Civ. IV, 105.
*ἐκ δὲ τῆς δύσεως (Φιλίππων) πεδίον μέχρι Μουρζίνου
τε καὶ Δραβήσκου καὶ ποταμοῦ Στρυμόνος.*

155) Berkelius ad Steph. Byzant. v. *Κρηνίδες* ex Theophrasto de caus. plant. V, 21.

156) τὸ Δάτου, *συνήκισεν ἢ Θάσος* Eustath. ad Dionys. Perieg. v. 517. ed. Bernhardt p. 201. Ceterum Datum et Crenides diversas esse urbes, notum est.

157) Thuc. IV, 102. Diod. XII, 68. Steph. Byz. v.

De Thracum populorum in minores gentes divisione.

Neque id mirum; omnes enim maiores Thraciae populi pro se quisque plures gentes comprehendebant. Ita apud Thucydidem Dii eos complectuntur Thraces, qui Rhodopen aliosque montes incolebant¹⁵⁸); ad hos etiam retulerim, Gattererum secutus, Satras Herodoti, Pliniique Bessos¹⁵⁹), quorum ipse multa nomina affert, inter quae erant Diobessi; ita Bithyni, quorum partes commemorat Theopompus¹⁶⁰) Tranipsas et Ladepsos; ita sine dubio Thyni, quorum in sedibus, quas infra describemus, iam tum Plinii Caenicos¹⁶¹) sive Apollodori Caenos¹⁶²) habitasse, Caenophrurium oppidum testimonio est; ita Getæ; nam quum Crobyzi quoque et Terizi¹⁶³), illorum finitimi, ἀθανατίζειν dicantur, hos illis annumerare vix dubitabis; obstat quidem, quod Crobyzi ab omnibus, qui eorum mentionem faciunt, a Getis seiunguntur; sed cur non Getarum nomen et toti populo et genti singulari fuisse statuere licet? id quod fulcrum quasi invenit in Stephano, qui Σχυμιάδας dicit ἔθνος σὺν Γέταις, Eudoxum sequi professus, cuius locum affert hunc: Σχυμιάδαι καὶ Γέ-

---

158) Thuc. II, 96. παρεκάλει δὲ καὶ τῶν ὄρεινῶν Θρηκῶν πολλοὺς τῶν αὐτονόμων καὶ μαχαιοροφόνων, οἳ οἱ καλοῦνται, τὴν Ῥοδόπην οἱ πλείστοι οἰκοῦντες.

159) Plin. Nat. Hist. IV, 18.

160) Steph. Byzant. v. Λαδερσοί, καὶ Τρανίψαι, ἔθνη Βιθυνῶν. Θεόπομπος ὀρθῶς Ἑλληνικῶν. Holstenii ad h. l. coniecturam: ἔθνη Θυρῶν necessariam non esse, infra videbimus.

161) Plin. l. c.

162) Steph. Byzant. Καινοί, ἔθνος Θρηκίων. Ἀπολλόδωρος.

163) Etym. Magn. v. Ζάμοιξις, allatum a Berkelio ad Steph. Byz. v. Κρόβυζοι: ἀθανατίζουσι δὲ καὶ Κρόβυζοι καὶ Τέριζοι; hos autem a Stephani Τριζοίς diversos non esse, apparet.

ται 164). Ita porro Astae Strabonis 165), quorum partem fuisse Piastas 166) persuasum habeo. Cicones deinde, quum ab Hebro 167) usque ad Maroneam 168) procurrerint, Briantes 169) certe amplexos esse, statuamus necesse est; iidem, quum Bistonis pater Cicon dicatur 170), Bistones quoque comprehendebant; aliud enim genealogica illa significare nequeunt. Quum vero Bistones secundum alios 171) ad Apsynthum flumen procurrerent, quod a Melane diversum non esse suspicatur Eustathius 172): Bistonum et Ciconum nomen vel promiscue usurpatum esse videtur; nam licet genealogia illa Cicones ut antiquiores inducat, ad Bistones sicut ad Edonos Lycurgus ille refertur 173). Odrysus quoque Bithyni et Thyri dicitur pater 174), ita ut Odrysarum gens Bithynos et Thy-

164) *σὺν* illud idem esse quod *πρὸς*, non satis demonstravit Salmasius: sic supra, inquit, in MS. me legere memini *πόλις σὺν Κυζίκῳ*, in quo vulgati habent *πρὸς Κυζίκῳ*.

165) Strabo VII, 6. pag. 111. 113.

166) Steph. Byzant. v.

167) Pompon. Mela II, 2: circa Hebrum Cicones cf. Herod. VII, 110.

168) Id. VII, 106. *Μαρωρείης μὲν μεταξὺ καὶ Στρούμης χειμῆ- νην Ἰσμαρίδα (λίμνην)* quae palus ad Homeri Odysseam nos revocat, ad quam scholia antiqua annotant, Maroneam prius vocatam esse Ismarum. Steph. Byz. *Μαρωρεία πόλις Κιζορίας*.

169) Herod. VII, 108. *ἡ δὲ χώρα-Βριαντική· ἔστι μάλιστα τῶ δικαιοτάτῳ τῶν λόγων καὶ αὐτῇ Κιζόνων*.

170) Schol. Apoll. Rhod. II, 706. citatus ab Holstenio ad Steph. Byz. v. *Βιστωνία*.

171) Dionys. Perieg. v. 566.

172) Eustath. ad h. l. l. c. p. 212. *τὸ δὲ ἔθνος οἱ Ἀψίνθιοι ἀπὸ ποταμοῦ Ἀψίνθου εἰκόασιν κεκλήσθαι*. Apsinthii autem fluminis Melanis erant accolae.

173) Serv. ad Virg. Aeneid. III, 14.

174) Arrianus ap. Eustath. ad Dionys. Perieget. v. 793. l. c. pag. 252.

nos quondam amplexa putanda sit neque video, quomodo aliter interpretari velis, quod Odrusus τῶν Θρακῶν προπάτωρ 175) dicitur. Et profecto gentes illae, quae postea severe distinguuntur, finitimae quondam fuisse videntur. Mygdonorum denique, qui Edonorum erant cognati, — Mygdon enim Edoni dicitur frater 176) — pars erant Crusicii, a filio Mygdonis Crusico 177).

Continuatur de finibus Edonorum disputata.

Mirum igitur non esset, si Dersacos quoque Edonorum gentem reperiremus; atque id inde conicere possit aliquis, quod apud Thucydidem una cum Panacis illis Stephani commemorantur; at non hi soli sed una cum iis Droï et Odomanti. Odomanti autem minime Edonis sunt annumerandi. Ptolemaeus quidem Odomantice ab Edonide non distinguit et fuerunt profecto sedes eorum semper haud remotae ab Edonis (nam etiam quum Mygdoniam tenerent Edoni, illi Pallenen incolebant et Sithoniam 178), tamen quum Odomantus Edoni dicatur frater 179), quum deinde Cleonem a Polle, rege eorum, auxilia arcessentem videamus, Brasidam contra ab Edonis 180):

---

175) Vide Holstenium ad Steph. Byz. v. Ὀδρῦσαι.

176) Steph. Byz. v. Ἰδῶροι.

177) Steph. Byz. v. Κροναίς, μοῖρα Μυγδονίας. Στραβὸν ἰβδὸμυ Μυγδονιζῆς Κροναίδος (nam sic legendum) ἀπὸ Κροναίως τοῦ Μύγδωρος υἱοῦ vid. de Crusicis Herodot. VII, 123. Thuc. II, 79. Dionys. Halic. I, 35. In mentem tibi velim revoces alium Mygdonis filium, Corybum illum vid. Pseudo-Eurip. Rhesum v. 540 et Apollod. II, 5, 9.

178) Parthen. Erot. c. 6, ubi Sithon quidam, pater Pallenes, rex Odomantorum, commemoratur.

179) Steph. v. Ἰστῶντα.

180) Thuc. V, 6. id quidem ex turbis Edonorum intestinis (IV, 108) aliquis repetendum esse censuerit.

propria illi gens et ab Edonis diversa iudicandi sunt. De Drois nil notum; sed quo minus eos pro Edonis habeamus, impedire possit, quod Thucydides sedes eorum a Panacorum seiungere videtur: itaque rem in medio relinquimus. Dersacos igitur quum Herodoti¹⁸¹⁾ quoque, qui eos ab Edonis distinguit, testimonium accedat, Edonis abiudicare cogimur¹⁸²⁾.

Totus autem hic maritimus tractus, quem Edoni olim tenuerant, in Odrysarum ditionem redactus non est. Quae enim prius Thasiis subditae erant¹⁸³⁾ urbes, una cum metropoli in Atheniensium potestatem transierunt¹⁸⁴⁾. Ad Nesti iam ostia pervenimus i. e. ad ipsam Abderam, unde Thucydides in definiendo maritimo imperii Odrysarum limite proficiscitur. Hinc igitur ad Istri usque ostia Odrysis omnia subiecta erant¹⁸⁵⁾. At quamvis in enumerandis Athenicusium sociis, omissis interiacentibus,

---

181) Herod. VII, 111. Xerxes ex Dersacis ad Edonos pervenit.

182) Antandrum quoque tenuisse diuntur Edoni, vide Steph. Byzant. v., ubi ante Vossium legebatur *ἀνομιᾶσαι Πρω-
νίδα Κιμμερίων ἐνοικοῦντων ἐξαιτὸν ἔτη*: id quod minime
reiciendum iudico; Strabo quoque Treres, Thracum gen-
tem, Cimmeros vocat; cur non Edonos Stephanus potius
Aristoteles? hos igitur sicut Treres secum in Asiam trans-
duxisse putandi essent Cimmerii. De Cimмериis ceterum
inspicias Steph. v. *Σύσσοος*; Strabo I, 3, pag. 94—97.
XII, 3, pag. 32. XIII, 1, pag. 88. XIV, 1, p. 186. Eustath.
ad Dionis. passim. Herod. I, 15. Niebuhrium l. c. pag. 375.
annot. 46, cui autem ignotus fuisse videtur Eustath. ad
Odyss. λ', 14. pag. 416, ubi Arrianus quoque offertur.

183) Vide in universum Herod. VII, 118.

184) Thuc. I, 101. *Θάσιοι - ὁμολόγησαν Ἀθηναίοις . . . τὴν τε
ἡμειρον καὶ τὸ μέταλλον ἀγέρτες*. Plut. Cim. pag. 482. —
Inspic. Boeckhium: »Staatshaushaltung der Athener.« Tom.
I, pag. 336.

185) Gailius l. c. p. 396: »l'empire des Odryses s'étend de l'ou-
est à l'est, jusqu'au Pont Euxin; il s'étend du midi au
nord, le long de cette même mer, jusqu'à l'Ister.

solum illis Hellespontum et τὰ ἐπὶ Θράκης tribuat Thucydides¹⁸⁶): tamen quum casu quodam postea illis Aenum, oppidum in Hebri ostiis situm, adiungat¹⁸⁷), quumque Strymen quoque, sicut ceteras Thasiorum urbes¹⁸⁸), societate cum Atheniensibus iunctam fuisse satis probabile sit: alias quoque sub illorum non sub Odrysarum imperio fuisse conicere licet. Accedit quod Herodotus omnes Persarum hyparchos a Graecis cictos esse dicit, uno excepto Mascame, qui Doriscum praesidio tenebat¹⁸⁹); idque de omnibus, quos cognitos habemus, Byzantii¹⁹⁰), Eionis¹⁹¹) et Chersonesi¹⁹²) constat; accedit denique, quod Doriscus, Serrhium promontorium, Ergisee, aliaque oppida¹⁹³) posterioribus temporibus, quibus eorum potentia minus ampla esset, sub Atheniensibus fuerunt. Omnes igitur huius orae Graecas urbes ab Odrysarum imperio liberatas, Atheniensium subiectas fuisse conicere aliquis possit. At alterum quoque datur, scilicet quod utrisque et Atheniensibus et Odrysis tributariae fuerint huius tractus urbes.

Quod probabile redditori a Polybio¹⁹⁴) proficiscimur, qui post egregiam illam de opportunissimo Byzantii ad mare situ disputationem, qualis ἀπορία vexarit Byzantios κατὰ γῆν, nobis ante oculos ponit. Nam quae horum, iam omnium Graecarum in Thracia urbium conditio fuerit, patet. Locus autem quem dico hic est: »Τῆς γὰρ Θράκης κύκλω περιχοίσις αὐτῶν τὴν χώραν οὕτως, ὥστ'

186) Thuc. II, 9.

187) Id. IV, 29. vid. Cortymium: Hellen. Staatsverf. pag. 52.

188) Herod. VII, 108.

189) Id. VII, 106.

190) Thuc. I, 94. 128. Diod. XI, 44.

191) Herod. VII, 107. Thuc. I, 98.

192) Herod. IX, 115 seqq. Thuc. I, 89.

193) Demosth. de Halon. pag. 85. adv. Phil. III, pag. 114. de fals. legat. pag. 390 et passim.

194) Polyb. IV, 45.

ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν καθήκειν, αἰδίων ἔχουσι πόλεμον καὶ δυσχερῆ πρὸς τούτους. οὔτε γὰρ παρασκευασάμενοι καὶ κρατήσαντες αὐτῶν εἰς ἄπαξ, ἀποτρίψασθαι τὸν πόλεμον οἷοι τε εἰσὶ, διὰ τὸ πλῆθος τῶν ὄχλων καὶ τῶν δυναστῶν: ἐὰν τε γὰρ ἐνὸς περιγέρονται, τρεῖς ἐπιβαίνουσιν ἐπὶ τὴν τούτων γῶραν ἄλλοι βαρύτεροι δυνάσται, καὶ μὴν οὐδ' εἴξαντες καὶ συγκαταβάντες εἰς φόρον καὶ συνθήκας, οὐδὲν ποιοῦσι πλεόν. ἂν γὰρ ἐνὶ πρόωταί τι, πενταπλασίους δι' αὐτὸ τοῦτο πολεμίους εὐρίσχοσι.»

Atque illud *ζύλιον-καθήκειν* minime auctum est; apud Xenophontem enim κατὰ Βυζάντιον κώμας τῶν Θρακῶν offendimus¹⁹⁵); Seuthen ad Perinthum¹⁹⁶) et Selymbriam¹⁹⁷) satis prope accedentem videmus; ipsa denique plerarumque urbium nomina¹⁹⁸), quae eas castella fuisse significant, imminetia a Thracibus pericula innuunt. Iam dicit quidem Polybius, eos tributis solvendis nihil proficere; caussa autem, quam affert¹⁹⁹), sub Odrysarum regibus non valebat, quippe qui dynastis quoque illis imperitabant et iustum fixumque tributum iustituerant; atque Polybius ipse innuere videtur, barbaris quondam tributum concessum fuisse. Accedit, ut quum vigentibus Odrysis nihil de barbarorum vexationibus traditum sit, non multum postquam res eorum labefactatae sunt, de illis multa accipiamus. Ita Thracibus bellum inferentem videmus Alcibiadem¹⁹⁹); ita Byzantios Thracum finitimorum bello admodum vexatos²⁰⁰) a Lacedaemoniis

---

195) Xen. Anab. VII, 2, 1.

196) Xenoph. l. c. c. 2, 17. usque ad sexaginta stadia; 3, 7 adeo usque ad quinquaginta.

197) Xenoph. l. c. 5, 15. item usque ad quinquaginta stadia.

198) Desinebant enim in *τέλχη* vide Scyl. ed. Klausen pag. 205. 206. Herod. VI, 33. VII, 108 et passim.

199) Plut. v. Alcibiad. c. 36. Nepos Alc. c. 7.

200) Diodor. XIV, 42. Βυζάντιοι-πρὸς τοὺς παροικοῦντας Θράκας πόλεμον ἔχοντες.

imperatorem petentes videmus; missumque Clearchum e Chersoneso quoque barbaros expellentem 201); quam Chersonesum Thracum atrociniis ita afflictam legimus 202), ut Dercyllidas, Lacedaemoniorum Abydi harmosta, novo illam muro munire necessarium iudicaret. Accedit quod apud Seuthen legatos urbium invenimus 203) quodque minores quasdam Graecas urbes 204) non secus atque ipsas barbarorum gentes imperio Odrysarum subditas fuisse certo scimus; accedit denique Thucydidis illud testimonium quod ad solas Ponti orae urbes referre non licet 205); maiores autem et nobiliores licet tributariae fuerint, in interna tamen administratione prorsus liberae erant 206).

Quocumque autem modo res sese habeat, Thracum certe huius tractus gentes omnes in Odrysarum ditioe fuisse, non est quod dicam. Sed priusquam ad hos transeamus, pauca de iis, quae inde a Paconibus illis, quos omnium maxime occidentales fuisse diximus, usque ad Abderam pertinebant, praemittenda sunt. Atque pauca tantum possumus praemittere, quum eorum, qui Paconibus erant finitimi, ii soli, per quorum fines via ab Odrysis ad illos ducebat, sub Odrysarum imperio fuisse videantur. Nam qui montem Rhodopen incolebant, Dii, ad quos Satras 207) quoque illos Herodoti pertinuisse supra demon-

---

201) Xenoph. Anab. I, 3. 4. II, 6, 2.

202) Id. Hellen. III, 2, 8. de tempore inspiciatur G. R. Sievers l. c. pag. 48.

203) Xenoph. Anab. VII, 3, 21.

204) Ganus, Neon Tichus, Bisanthe Herod. VII, 137. Xenoph. l. c. VII, 2, 25. 38. c. 5, 8.

205) Vid. annot. 13.

206) Insp. Niebuhrum l. c. p. 373.

207) Satras autem illos, licet non sint Diis annumerandi, tamen liberos fuisse, inde nemo certo concludere potest, quod eos usque ad suam aetatem nulli umquam mortalium succubuisse dicit Herodotus (VII, 111); nam quum Odrysarum regnum

strare conati sumus, sui iuris erant. Itaque Odryssae non centrum imperii tenuisse sed ipsi australem eius litem confecisse videntur.

Sedes autem eorum haud faciles sunt ad describendum, quum pauca tantum eaque e diversis temporibus exstent indicia. Sunt autem haec:

1) Erant Odryssae equites²⁰⁸⁾, ideoque planitiæ incolae, quod quum per se iam appareat, tum a Polybio²⁰⁹⁾ affirmatur. Est autem magna inde a Philippopoli, quae urbs in superiore Hebro fluvio iacet, usque ad Adrianopolin planities, quin Byzantium usque, licet inter has duas urbes colles sensim ascendant²¹⁰⁾.

2) Medocus, Odryssarum sub finem belli Peloponnesiaci rex, duodecim dierum iter a mari remotus erat²¹¹⁾; qua in re monendum videtur, hiemis ratione habita id dictum esse et quidem a viro²¹²⁾, cui iter augere e re erat. Itaque inter se non dissentiunt Xenophon et Thucydides, quorum hic a Byzantio usque ad Laeaeos illos tredecim dierum iter esse dicit²¹³⁾; hoc si reputaverimus

---

iam tum, quum hunc passum conscribemat auctor, ipsi notum fuisse probare videatur eiusdem libri c. 137, quo Spartanorum legatos a Sitace Atheniensibus traditos esse refert: tamen Doriscus urbs, quam item eiusdem libri c. 166 a nemine Graecorum, quotquot tentarint, expugnari potuisse dicit, usque ad annum 430, quo illud factum est, nullo modo sub Persarum imperio remansit. Itaque non audacior fortasse est coniectura, Mascamis illius filios ab Odrysis tandem cictos esse; id autem constat, Doriscum antea 464, quo regnum iniit Artaxerxes, libertatem non recuperasse; Artaxerxes enim dona illis misisse dicitur.

208) Thuc. II, 98. Liv. XLIV, 42.

209) Polyb. XXIV, 6, πᾶν τὸ πεδίον (τῶν Ὀδρυσσῶν) ἐπιδραμῶν.

210) Mannert l. c. pag. 18.

211) Xenoph. Anab. VII, 3, 16.

212) a Macdosade, Scuthis amico, qui Parisi ut huic, non Medoco operam dent, persuadere conatur.

213) Thuc. II, 97.

atque aliud quid adiecerimus — Seuthen scilicet, cuius provincia Medoci regno finitima erat, se Graccos non ultra septem dies a mari abducturum promittere²¹⁴⁾ — in superioris illam Hebri planitiem relegamur. Atque huic optime congruit, quod

3) et apud Polybium²¹⁵⁾ et apud Livium²¹⁶⁾ ibidem sedes eorum invenimus; quodque

4) Plinius²¹⁷⁾ »Odrysarum gentem Hebrum fundere« dicit; quod vero de accolentibus ille gentibus addit, quum hae paene omnes ignotae sint, nihil inde effici posse arbitror. Fidenter igitur

5) Herodoti²¹⁸⁾ Ἀρτασοῦ s. Ἀρτισοῦ ὅς δι' Ὀδρυσῶν ἴει, Ardā quam hodie vocant significari, sumero possumus, quae haud procul ab Agrianis²¹⁹⁾ ostiis Hebrō

---

214) Xenoph. Anab. VII, 3, 12.

215) Polyb. l. c.

216) Liv. XXXIX, 53.

217) Plin. IV, 18. (11).

218) Herod. IV, 92. flumen solo Herodoto memoratum; occurrit quidem apud Hesiodum (Theog. v. 345) Ἀρδησχος, quem Wesselingius ad Herod. IV, 92. ab Herodoti Artesco non diversum iudicat, sed sine ullo accuratiore indicio; apud Appianum autem Bell. Civ. IV, 103. memoratur flumen Ἀρπησός, quod pro eodem habere Schweighauserus ad h. l. dubitat, equidem minus. Nam quum Sapaeorum angustias circumituri in mediterranea a Serrhio promontorio (c. 101) s. fortasse (c. 102) Maronea profecti tres dies progressi essent Cassius et Brutus, ad ποταμὸν Ἀρτισσοῦν pervenerunt, ἐπιπλοῖα ἐς τὸν Ἑβρον. Nondum igitur Nestum amnem traiecerant; quum tamen Harpessus a Philippis unius diei iter abesset, prope fontes Ardae montem Rhodopen superarunt; atque hinc per Nestum et Pangaeum vix ducenta stadia i. e. vix unius diei iter esse videtur. Nam Thasus insula centum abest stadia Philippis. Inspic. praeterea Eustathium ad Hom. Iliad. β' v. 36, p. 270: ἐν δὲ Θράκη ποταμὸς Ἀρτισσοῦς εἰσβάλλων εἰς τὸν Ἑβρον.

219) Teurus in Contadesdum, hic in Agrianem incidit Herodot IV, 90.

tate eum tractum, quem modo Thyris vindicavimus, ex parte saltem Astae tenebant, qui Thyros illos fortasse occidentem versus propulsarant. Olim quidem illos una cum Bithynis finitimos fuisse Odrysis, persuasum mihi est 252); sed postea maior utriusque gentis pars in Asiam transmigravit 253); nihil igitur certi effici potest. Attamen quum Thraipsas et Melandepias ante Thyros subegisset Seuthes, illos magis in occidentem ad Hebrum vergisse necesse est, ita ut Thyros et Odrysas quasi coniungerent; ex his enim profectus erat Seuthes neque interval- lum inter hos et illos statuere licet. Quod autem Xenophon dicit, ultimum eius satrapiae limitem septem, Medoci domicilium duodecim dierum iter a mari remotum fuisse: id ex hieme et Macdosadis moribus interpretandum esse, supra monuimus. Hebrum igitur Seuthis satrapiae dixerim terminum, ea quidem ratione, ut eum Thraipsae attingerent, quoniam cognatione cum Thyris coniuncti erant 254); Thraipsas ad boream exciperent Melandepiae, sicut Thyros Melinophagi 255). Hi autem non Salmyssum usque procurrebant. Xenophon enim itinere per Melinophagos facto non eos ibi commemorat, sed τοὺς Ἰσπάρους τοὺς κατὰ ταῦτα οἰκιστάς 256), quo eodem modo Herodotus 257) nullo nomine adiecto Ἰσπάρους τοὺς τῆρ

232) Vide annot. 157.

233) Non omnes, quod quum iam satis Thraipsae (annot. 145) et Thyri docent, Strabo quoque affirmat. Qui quum VII, 3 p. 72 Bithynos, Thyros aliasque Thracum gentes *τελείως* dicit *ἐκτεταγμένα τῆν Ἑσπέρην*, XII, 3. p. 13. *μέγιστον ἐν τῆ Ἰσπάρει λέγεσθαι τινος Βιθυνοῦς* contendit. Et Phylarchus (Athenaeus VI, p. 271) prope Byzantium, Melaque (II, 2: In Propontide Selymbria, Perinthus, Bithynia) prope Perinthum Bithynos reperiri docent.

234) Vid. annotat. 145. 157.

235) Xen. Anab. VII, 4. 22. coll. VII, 5, 1. 12.

236) Ibid. V, 13.

237) Herod. IV, 93.

Σαλμυδησσὸν ἔχοντας inducit. Fuit autem Salmydessus late patens planities 238), cuius incolae naufragos, qui ad hoc litus eiciebantur, diripiebant 239). Idem in Astas cadit 240); a Thynis contra, quos ad Thyniadem promontorium procurrisse, antequam in Asiam transgressi sunt, nomen ipsum monere videtur, id prorsus abhorret 241).

Has igitur gentes innuit Thucydides 242), ubi Sitalcen evocasse dicit *τοὺς ἐντὸς τοῦ Αἴμου τε ὄρους καὶ τῆς Ῥοδόπης Θρακίας ὄσων ἦρχε μέγχι θαλάσσης ἐς τὸν Εὐξείνιον τε πόντον καὶ τὸν Ἑλλάσποντον*, aliasque, quarum nomina interciderunt. Nam a Salmydesso Apolloniam usque, prope quam mons Haemus ad mare proxime accedit, qui incoluerint Thraces traditum non accepimus. Supra Apolloniam autem et Mesembriam habitabant Scyrmidae et Nipsæi 243), quorum finitimi Getæ iam fuerunt, quos ad Istri usque ostia procurrisse, neque solum in augulo illo, quem dixit Gailius, habitasse et in Odrysarum ditione fuisse supra diximus.

In universum imperii Odrysici magnitudinem et ambitum ita demensus est Thucydides 244), ut oram maritimam inde ab urbe Abdera usque ad Istri ostia, si cursus teneatur brevissimus et si ventus semper a puppi

---

238) Scymn. Chius. v. 723. *εἰτ' ἀγυαλὸς παρατίεται*, Marc. Heracl. *εἰτ' ἀγυαλὸς τις Σαλμυδησσὸς λεγόμενος*, Ptolem. III, 11. «litus» vocat.

239) Xen. l. c. VII, 5, 12. 13.

240) Strabo VII, 6. p. 111.

241) Vid. Nicol. Damasc. p. 306. edit. stereot. una cum Aeliani Var. Hist. nomen igitur promontorii illius non a Thynis, sed a *Θύννοις* illis, qui hac in regione frequentissimi erant, derivandum videtur. Vid. Burmeisterum: Ueber die Thra-kische Pentapolis (Zimmermann: Zeitschrift für Alterthums-wissenschaft 1837 pag. 426).

242) Thuc. II, 96.

243) Herod. IV, 93. an iidem qui *Σκυρμικῶν* Stephani?

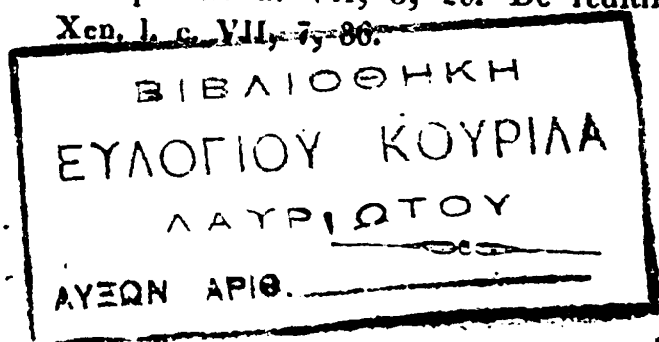
244) Thuc. I, 97.

spiret, navi rotunda quattuor dierum totidemque noctium spatio circumnavigari posse contendat; terrestrem vero viam, qua brevissima est, intra undecim dies confeceris. Atque tanta quidem mare versus longitudo est; a Byzantio autem usque ad Laeaeos et fluvium Strymonem, qua longissimus a mari tractus in mediterranea est, viro expedito tredecim dierum est iter.

Reditus autem huius vasti imperii sub Seuthe, Sitalcis successore, qui eos ad summum perduxit, iusti quadringenta talenta efficiebant; non minus ii, qui munerum nomine illi offerebantur; praeterca vero, quum illa omnia ex argento et auro consisterent, stragula, texturae aliaque suppellex ei dono dabatur²⁴⁵), neque ei soli, sed satrapis quoque et nobilibus Odrysis. Itaque regnum illud ad magnam potentiam pervenit, sive ambitum spectes sive internas eius opes. Neque temere omnium, quae in Europa inter Ionium sinum et Euxinum Pontum regna exstiterunt, maximum iudicavit Thucydides proventu pecuniarum, certandi viribus et copiarum numero.

245) Ex more Odrysarum, secundum quem nemo nisi dona ferens sibi petenti satisfactum iri sperare poterat cf. Thuc. II, 97. Xenoph. Anab. VII, 3, 20. De redivibus satraparum vid. Xen. l. c. VII, 7, 80.

Addenda et Corrigenda.

pag. 2.....v. 4 pro: reperierimus leg. repererimus.

» 3 annot. 11) » 3 » confecit » confecerit.

» 6.....» 29 » Haemum » Haemum.

» 10.....» 28 » cemp. » comp.

» 13 annot. 48): Alteram illam disputationem, quae quidem de tempore fabulae Rhesi erat actura, una cum hacce prelo subiicere non licebat.

pag. 13 annot. 49): Adde Herod. I, 64.

» 22: Lacedaemoniorum legatos indicta causa necarunt): Huc retulerim equidem verba comici Hermippi (apud Athen. I, 27, e.):

Και παρὰ Σιτάλκου ψώραν Λακεδαιμονίοισι (sc. ἦγαγε Διώνυσος): scabiem enim metaphorice dictam accipio; Casaubonus quidem comicum ad expeditionem quandam Lacedaemoniorum rogatu Sitalcis, Schweighaeuserus contra Sitalcen susceptam alludere sumit; at utrumque aequè a vero abhorrere videtur; nam neque umquam iuncti erant cum Sitalce Lacedaemonii, neque illo tempore expeditionem in Thraciam suscipiebant teste Thucydidis silentio, neque, quum classe carerent, poterant suscipere.

pag. 24.....v. 15 pro: Hagmonen leg. Hagnonem.

» 41.....» 9 » disputata » disputatio.

» 42 annot. 182) » 5 » potius » sive potius.

» 43.....» 24 » iam » eam.

» » » conditio » conditionem.

» 25 » fuerit » fuisse.

» 46 annot. 207) » 10 » antea » ante annum.

» 48 in » 223): suppleas numerum 111.

